

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 60.

Fredagen den 15 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af det i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 7 framlagda förslag till förordning angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

Angående villkoren för försäljning af bränvin.
(Forts.)

I ordningen förekom § 23, som var af följande lydelse:

1. Försäljningsställe skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg, och må å landet ej förläggas stad eller köping närmare än en half mil, utan att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande efter särskild pröfning och vederbörandes hörande det medgifvit och bestämt villkoren derför.

2. De rum, som nyttjas för utskänkningsrörelse, skola vara ljusa och luftiga, hafva en i förhållande till rörelsens omfattning tillräcklig storlek samt hållas i ordentligt skick.

Efter föredragning häraf anförde:

Herr And. Persson: Denna paragraf kan jag icke låta oanmärkt passera. Det är här fråga om införandet af en ny princip, ett nytt monopol, kan jag nästan säga, i bränvinslagen. Jag menar härmed hvad som förekommer i första stycket af paragrafen, nemligen stadgandet att det på landet icke får finnas försäljningsställen på $\frac{1}{2}$ miles afstånd från stad eller köping. Nu förhåller sig så, att det finnes åtminstone på ett ställe, som jag bestämt har reda på, ett samhälle med omkring 2,000 invånare, hvilket, som jag tror, är beläget inom $\frac{1}{2}$ miles afstånd från en stad, och hvarest, så länge den nya bränvinslagen existerat, enligt Konungens Befallningshafvandes medgifvande, funnits utskänkningsrättigheter på icke mindre än två ställen. Nu kan jag icke finna det vara rimligt, att, då man icke lägger någon befolkningssiffra till grund för utskänkningsrättigheters beviljande i städerna, man likväl vill förbjuda bränvinsförsäljning på en plats, som har en befolkning af 2,000 invånare. En sådan

Angående rättighet tillkommer dock alla städer, ändock invånareantalet icke vilkoren för uppgår till stort mer än några hundra personer.
försäljning af bränvin.

(Forts.)

Motiven till det förevarande Kongl. förslaget äro hemtade från bränvinskomiténs betänkande. Men nu är att märka, att bränvinskomitén gått ut från den åsigt, att man skulle ega rättighet att bilda bränvinsförsäljningsbolag så väl på landet som i städerna. Detta förslag blef emellertid icke accepterad, och då förstår jag icke hvarför man skall göra ett absolut förbud för den kommun på landsbygden, som ligger på nyssnämnda afstånd från en stad, att hålla sig ett lagligt bränvinsförsäljningsställe. Skulle derstädes oordningar uppstå eller olagligheter begås, eger ju Konungens Befallningshafvande att gripa in och förbjuda försäljningsrättighetens vidare utöfvande, ja, att aldrig ens från början medgifva någon sådan, om det ansåges förenligt med det allmänna bästa.

På grund af hvad jag nu yttrat anhaller jag att få framställa det yrkande, att ur paragrafens 1:sta mom. måtte utslutas det stycke, som börjar med orden »och må landet» etc., under det 2:dra mom. bibehålles oförändradt.

Häruti instämde Herr *Olof Andersson*.

Herr Wieselgren yttrade: Jag ber få erinra den siste talaren derom, att här alldeles icke är fråga om något absolut förbud, då det ju heter: »försäljningsställe må å landet ej förläggas stad eller köping närmare än en half mil, utan att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande efter särskild pröfning och vederbörandes hörande det medgifvit och bestämt vilkoren derför.» Jag behöfver icke fästa Kammarrens uppmärksamhet på att det är alldeles nödvändigt att, derest man vill det städerna skola på ett ändamålsenligt sätt kunna ordna sitt bränvinsförsäljningsväsende, de hafva någon garanti för att icke alldeles utanför deras portar anläggas ställen, hvilka förstöra all effekt af deras sträfvanden att åstadkomma något bättre i denna väg. Jag tror derför verkligen icke att landsbygdens herrar representanter behöfva låta sig påverkas af Herr Perssons motion derhän att anse sig böra afslå paragrafen i den form Kongl. Maj:t framställt densamma.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag i den föredragna punkten.

Herr Ol. Jonsson: Icke heller jag tror att det ifrågavarande förslaget har så stor betydelse, då det ju beror på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att meddela den berörda tillåtelsen; men jag kan i alla fall icke undgå att gifva den förste talaren rätt deri, att stadgandet dock innehåller en oegentlighet. Och mot de skäl Herr Wieselgren anført, eller att den ifrågavarande inskränkningen måste finnas, på det att städerna obehindradt må kunna ordna sin bränvinshandel, vill jag endast anföra, att man på samma grund lika väl kunde gifva kommunerna i landsbygden rätt att förbjuda bränvinsutskänkning i sådana städer, som äro belägna inom en half mil från kommunens gräns. Således tycker jag att just det skälet Herr Wieselgren androg icke var så lämpligt att komma fram med.

Herr Sven Nilsson: Jag instämmer för min del i Herr Anders Perssons yrkande. Jag anser ifrågasvarande tillägg alldeles obehöfligt, ty om kommunalstämna och kommunalnämnd medgifva inrättande af en krog på ett sådant ställe, som här är i fråga, så bör man väl kunna hysa det förtroende till Konungens Befallningshafvande, att han griper in. Och derest olägenheter eller oordningar uppstå, som demoralisera befolkningen eller vålla staden olägenheter på sedlighetens och nykterhetens område, lära väl stadens myndigheter icke underlåta att derpå fästa vederbörande Konungens Befallningshafvandes uppmärksamhet, som med nu gällande bestämmelser kan förhindra sådant. Jag tror således icke att städerna, såsom Herr Wieselgren befarade, skola komma att hindras i att ordna bränvinsförsäljningen på lämpligaste sätt, derest nämnda bestämmelse borttoges. Det är väl sant, såsom den förste talaren jemväl erinrade, att så väl i bränvinskomiténs betänkande, som reservanternas förslag förefinnes ett stadgande af enahanda innehåll som det nu ifrågasvarande och som varit motivet för Kongl. Maj:ts förslag. Men det är härvid att märka, att helt andra principer ligga till grund för dessa förslag än de, som gjort sig gällande i det föreliggande förslaget. Jag har visserligen varit med om det nu föreslagna stadgandet i komiténs förslag, och detta helt naturligt därför, att jag hyste den åsigten, att bränvinsförsäljningen skulle lemnas fri. Men då Kongl. Maj:t framlagt ett förslag, bygd på nu bestående grunder, så kan det icke vara skäl att nu införa bestämmelsen. Jag anhåller därför om bifall till Herr Anders Perssons yrkande. Skulle stadgandet stå kvar, så skulle åtminstone befolkningen på landet derigenom lätt kunna få den uppfattningen, att man med detsamma åstadkommer ett än ytterligare monopoliserande af bränvinshandeln i städerna.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)*

Herr *Ol. Persson* instämde i detta yttrande.

Herr Boström: Jag tillåter mig blott göra en erinran. I det af bränvinskomitén afgifna förslag finnes ett stadgande af enahanda innehåll som det nu förevarande, och reservanterna voro med öfriga ledamöter ense om lämpligheten af en sådan bestämmelse. Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts i öfverensstämmelse med detta stadgande framlagda förslag.

Herr Sven Nilsson: Jag ber få fästa uppmärksamheten på, att jag i mitt förra yttrande uppgaf det förhållande, som den siste talaren åberopat. Men på samma gång upplyste jag, att det var helt andra principer, som genomgingo komiténs och reservanternas förslag, än de, hvilka ligga till grund för Kongl. Maj:ts förslag. Jag var angelägen om att erinra om detta uti mitt förra anförande, just för att ådagalägga, att genom mitt uppträdande i denna fråga jag icke visat någon inkonsequens.

Herr Ljungman: Äfven jag ber att få instämma i Herr Anders Perssons yrkande. Jag gör detta med hänsyn till de förhållanden, som råda på landsbygden omkring åtskilliga småstäder, som uppen-

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.*

(Forts.)

bart från samma landsbygd draga den hufvudsakliga inkomsten af sin bränvinsförsäljning, men hvilka göra alls intet för att afhjelpa de olägenheter, som derigenom tillskyndas landsbygden, och den demoralisation, som der uppstår. Vilja bolagen i städerna hafva monopol å bränvinsförsäljningen äfven inom den städerna omgifvande landsbygden, bör denna senare ock få vara med om städernas vinst och förmåner af den monopoliserade bränvinsaffären, på det att den, liksom städerna, måtte varda satt i tillfälle att nödigt sörja för det ur nämnda affär härrörande samhällsönskas förminskande. Det är nemligen icke ensamt städerna, som deraf äro i behof. Jag tror derfor, att Herr Wieselgren allt för mycket tagit i betraktande göteborgsförhållanden, men förbisett landsbygden. För öfrigt kan jag icke se, att han fullt rätt uppfattat ifrågavarande stadgandes innehåll. Det må väl vara sant, att paragrafen icke stadgar uttryckligt förbud mot förläggande af försäljningsställe å sådan plats, hvarom här är fråga, men denna paragraf är dock så affattad, att den innebär en uppmaning till Konungens Befallningshafvande att afslå framställning, som i en sådan rigtning göres.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de gjorda yrkandena gaf Herr Talmannen propositioner så väl på godkännande af den förevarande paragrafen i oförändradt skick som ock på godkännande af densamma med den förändring deri, som af Herr And. Persson under öfverläggningen föreslagits; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering begärdes, blef en så lydande omröstningsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som vill, att § 23 uti det af Bevillnings-Utskottet i Betänkandet N:o 7 framlagda förordningsförslag skall i oförändradt skick godkännas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren godkänt nämnda § med den förändring deri, som af Herr Anders Persson i Mörarp under öfverläggningen föreslagits.

Omröstningen försiggick och utföll med 64 ja mot 86 nej; hvadan Kammaren för sin del beslutat, att ifrågavarande § skulle erhålla följande lydelse:

»Försäljningsställe skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg».

§§ 24 och 25.

Godkändes.

§ 26 lydde:

Enligt Kongl. Maj:ts förslag:

1. Minuthandel med bränvin må ega rum söcknedagar från klockan 8 förmiddagen till 9 eftermiddagen utom å dagen före sön- eller helgdag, då den ej må fortfara längre än till klockan 7 eftermiddagen.

2. Utskänkning af bränvin må under söcknedagar begynna tidigast klockan 6 på morgonen och i stad eller köping i allmänhet ej fortfara längre än till klockan 10 och å landet till klockan 8 på aftonen, men vare å dagen näst före sön- eller helgdag ej medgifven efter klockan 7 eftermiddagen.

3. Under sön- och helgdagar vare utskänkning af bränvin i stad tillåten endast vid middagstiden under högst tre timmar, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter kommunalstyrelsens hörande, bestämmas.

4. På landet vare å sön- och helgdagar all annan bränvins-utskänkning förbjuden än på gästgifvaregårdar åt resande.

5. Under gudstjenst skall utskänkingsställe alltid vara tillstängdt.

6. Skulle ytterligare inskränkningar i de här ofvan i denna § bestämda tiderna för bränvins-utskänkings utöfvande befinnas erforderliga, eger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att på fram-

Enligt Utskottets förslag:

1. Minuthandel med bränvin må ega rum *endast* söcknedagar från klockan 8 förmiddagen till 9 eftermiddagen utom å dagen före sön- eller helgdag, då den ej må fortfara längre än till klockan 7 eftermiddagen.

2. Utskänkning af bränvin må under söcknedagar begynna tidigast klockan 6 på morgonen och i stad eller köping i allmänhet ej fortfara längre än till klockan 10 och å landet till klockan 8 på aftonen, men vare å dagen näst före sön- eller helgdag ej medgifven efter klockan 7 eftermiddagen.

3. Under sön- och helgdagar vare *i allmänhet all utskänkning af bränvin förbjuden.*

4. *Der särskilda omständigheter föranleda behof af inskränkning eller utsträckning af de här ofvan i denna § bestämda tiderna för bränvinsförsäljnings utöfvande, eger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i förra fallet på framställning af kommunalstyrelse samt i alla händelser efter magistrats eller kommunalnämnds hörande derom förordna.*

5. Under gudstjenst skall utskänkingsställe alltid vara tillstängdt.

(Se ofvan mom. 4.)

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.

(Forts.)

Enligt Kongl. Maj:ts förslag.

ställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande derom besluta.

7. Der rätt till utskänkning enligt § 13 mom. 1 lemnats till utöfning vid läger eller der trupp eljest är för flere dagar samman dragen, må bränvin utlemnas endast till lägerpersonalen och till förtäring på stället samt utskänkningen ej ega rum före klockan 6 förmiddagen eller efter klockan 5 eftermiddagen; dock vare å sönd- och helgdagar all utskänkning förbjuden utom under högst tre timmar vid middagstiden, hvilka af högsta befälhafvaren på stället bestämmas.

Enligt Utskottets förslag:

(Se ofvan mom. 4.)

(Utgår.)

I afgifven reservation hade Herr *E. G. Boström*, med hvilken Herrar *A. Svensson* i Lösen och *J. Johansson* i Noraskog instämt, yrkat, att denna § måtte erhålla nedan angifna lydelse:

1. Minuthandel med bränvin må ega rum *endast* söcknedagar från klockan 8 förmiddagen till 9 eftermiddagen utom å dagen före sönd- eller helgdag, då den ej må fortfara längre än till klockan 7 eftermiddagen.

2. Utskänkning af bränvin må *begynna tidigast klockan 6 på morgonen och i stad eller köping i allmänhet ej fortfara längre än till klockan 10 och å landet till klockan 8 på aftonen.*

3. På landet vare å sönd- och helgdagar all annan bränvinsutskänkning förbjuden än på gästgifvaregårdar *vid måltider* åt resande.

4. Under gudstjenst skall utskänkingsställe alltid vara tillstängdt.

5. *Der särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning*, eger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande derom *förordna.*

Sedan paragrafen, sådan den af Utskottet föreslagits, blifvit uppläst, lemnades ordet, på begäran, till:

Herr Boström, som anförde: I denna punkt har jag varit af olika mening, och äfven i Utskottets afdelning har gjorts en annan åsigt gällande, hvilken vill bibehålla hittills gällande bestämmelser.

På de skäl, som finnas anförda i reservationen, tillåter jag mig hemställa, att § 26 måtte erhålla den lydelse, som der finnes angifven.

Vidare yttrade:

*Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.
(Forts.)*

Herr Hedin: Efter de skiftande öden, som det föreliggande förslaget till försäljningslag redan genomgått, befarar jag icke att en återremiss af ett moment af denna § skulle medföra någon nämnvärd förlängning af riksdagen. Jag skall därför taga mig friheten föreslå, att Kammaren måtte återremittera 24 §:s mom. 4.

Det var en gång, Herr Talman, en landshöfding — som väl *icke* många äro det — hvilken i en debatt i Första Kammaren uttalade den åsigt, att Kongl. Maj:t vid tolkning och tillämpning af en af Riksdagen eventuelt antagen lag skulle komma att till sin uppbyggelse och ledning studera Stats-Utskottets motivering för lagförslaget. En annan landshöfding protesterade mot hvad han kallade »den farliga läran» att Kongl. Maj:t skulle vara bunden icke af riksdagsbeslutets ordalydelse, utan af hvad Stats-Utskottet hade skrivit i sin motivering. Jag vill nu icke yttra mig om huru vida denna lära är farlig eller ej. Men då jag antager, att Kongl. Maj:t nog har tillgång till Stats-Utskottets och andra Utskotts alla motiveringar, torde anvisningen för Kongl. Maj:t ej vara omöjlig att iakttaga. Deremot misstänker jag, att det samma icke är förhållandet med alla vederbörande här i landet, som kunna få något att göra med tillämpningen af 4 mom. i 24 §.

Jag tror icke att det är så säkert, att de alltid hafva detta Bevillnings-Utskottets utlåtande till hands för att på sidan 25 derstädes inhemta hvad som annars torde vara svårt att fatta, nemligen huru denna paragraf skall rätteligen förstås. Jag har åtminstone icke varit i stånd, genom att endast studera densamma, att begripa hvad Utskottet menar, men jag har slutligen fått det klart för mig genom att läsa och läsa om igen hvad som förekommer litet nedom midten af sidan 25 i betänkandet. Utom det att detta moment i allmänhet förekommit mig något oklart, har jag tyckt det vara särdeles märkvärdigt att, under det man, som jag tror, med rätta föreskrifvit initiativ från kommunalstyrelsernas sida för att Konungens Befallningshafvande skall hafva rätt att påbjuda inskränkning i tiden för utskänkning af brännvin under sön- och helgdagar, ett sådant initiativ deremot icke skulle behövas, der fråga kunde uppstå att påtvinga en kommun en utsträckning af denna tid emot dess egen vilja. Magistraten eller kommunalnämnden skulle visserligen i så fall höras, men Konungens Befallningshafvandes beslutanderätt skulle likväl stå kvar oförkränkt. Jag kan för min del hvarken tro, att en dylik bestämmelse kan vara lämplig, eller att någon kan erkänna paragrafens syfte vara så korrekt och klart uttryckt, att en hvar, som skall tillämpa paragrafen, utan svårighet kan förstå densamma. Derfor, och då åtskilligt annat i lagen redan blifvit återremitteradt och Bevillnings-Utskottet i alla händelser får handlägga lagen en gång till, hoppas jag att Kammaren skall bifalla mitt yrkande på återremiss af 4:de momentet af nu föredragna paragraf.

Herr vice Talmannen L. O. Larsson: Jag skall tillåta mig att framställa ett yrkande för den händelse att Utskottet icke kan ge

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts)*

en tillfredsställande förklaring. Enligt 1:a mom. i föredragna § heter det, att minuthandel med bränvin må ega rum endast söcknedagar från klockan 8 förmiddagen, i 2:a mom. åter heter det, att utskänkning af bränvin må begynna tidigast klockan 6 på morgonen. Jag kan icke finna någon förklaringsgrund, hvarför man skall få börja att försälja supar tidigare än försälja bränvin litervis, och jag kan ej heller inse nödvändigheten att börja denna försäljning supvis så tidigt, som redan klockan 6 på morgonen, under det att tiden för utminuterung bestämmes till klockan 8. Jag föreställer mig nemligen att den, som köper en hel liter bränvin, behöfver börja tidigare på morgonen för att hinna med detsamma, än den som köper en sup, som man fortare hinner med. För Utskottets förslag finner jag intet rimligt skäl. Man har sagt att anledningen till föreslagna bestämmelsen, att utskänkningen skulle få ega rum så tidigt som redan klockan sex på morgonen, vore den, att arbetaren redan vid den tiden behöfde få sig en sup. Men jag får säga att den arbetare, som är i behof att få en sup redan klockan sex på morgonen och som redan så tidigt börjar supa, den har jag icke mycket förtroende för, och för en sådan vore det bäst, om krogon vore stängd hela dagen. På landsbygden börjar man arbetet ofta nog mycket förr än klockan 6, men icke förekommer af den anledningen, att man börjar taga supar så tidigt. Jag anser att man kunde vara mycket belåten med om i 2:dra momentet tiden, då utskänkning finge begynnas, bestämdes till klockan 8 i stället för klockan 6 på morgonen, ty det är allt tids nog att börja supningen. Jag hemställer att Kammaren måtte besluta nämnda förändring. För öfrigt yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Gustafsson: Jag har alltid, då jag hört någon förkättra nykterhetsverksamheten, tagit densamma i försvar, emedan jag kommit till öfvertygelse om det välgörande inflytande denna verksamhet utöfvar. Jag skall också i dag taga nykterhetssaken i försvar, men denna gång icke mot nykterhetssakens fiender, utan mot dess ifrigaste förkämpar. Det synes mig, som om nykterhetssträfvarne nu hafva kommit till den point, då man på dem kan tillämpa den satsen, att menniskan har lättare att bära motgången än medgången. Den framgång nykterhetsvännerna haft synas de icke kunna bära, utan vilja de nu slå öfver till ytterlighet och derigenom skada sin egen sak. Om nu § 26 skulle bliwa antagen, så skulle otvifvelaktigt detta beslut åstadkomma en reaktion mot den sak, för hvilken nykterhetssträfvandena hittills verkat, och paragrafen alltså verka i motsatt rigtning, än den man åsyftat. I stället för att såsom hittills väcka sympatier, skulle nykterhetens sak framkalla antipati. Det kan icke vara rätt och billigt att, om bland ett hundra personer några få missbruka de starka dryckerna, alla öfriga, som äro måttliga, skola straffas för detta fåtals skull.

Hans Excellens Herr Statsministern har sjelf yttrat, att förbudet i fråga innebure, att man för mycket ingriper i den enskildes rätt, och så är också verkliga fallet här. Skulle man vinna något genom denna åtgärd, så skulle det vara skäl att vidtaga densamma, men

jag tror icke att den skulle vara till något gagn; man skall icke vinna det mål, som man äsyftar. Om man beslöte att krogarne skulle hållas stängda på sön- och helgdagar, så frågas: hvad skulle då inträffa? Jo, att de, som eljest plägade göra ett måttligt bruk af starka drycker, blefve nu nödsakade att för dessa dagar köpa hem för sitt behov, och hemmen blefve förvandlade till krogar. Jag tror icke att nykterhetssaken skulle vinna derpå, utan i stället skadas. Hvad blir följderna, om under dessa dagar krogarne böllas stängda för personer, som blifvit vana vid att der förtära sin toddy och dylikt? Jo, de komma att i hemmen förtära så mycket mera af hvad som kunnat anskaffas. För öfrigt om på offentliga ställen icke konjaks-toddar serveras, så drickas så många flera glas sherrytoddar i stället; får man nu ej köpa brännvin, så griper man till öl o. s. v. Och hvad öl och vin beträffar, så hafva ju nykterhetsifranne själva påstått, att dessa drycker äro svårare fiender till nykterhetens sak än brännvin. Mine herrar, jag skulle kunna anföra några exempel på, huru liten nytta dylika förbud medföra. Det finnes en stor handelsstad i vårt land, der principalerna icke tycka om att deras biträden besöka allmänna ställen. Hvad har följderna deraf blifvit? Jo, att det finnes ingen stad i vårt land, der kontorister och handelsbiträden hemfalla så mycket till dryckenskap i hemmen, som just i den staden.

Det har befunnits leda till mycket mindre missbruk att förtäringen får ega rum på allmänt ställe, och inför allmänhetens blickar, då deremot förtäringen i hemmen kan medföra vida större missbruk. Man tvingar derigenom personer, som eljest skulle nöjt sig med att dricka $\frac{1}{3}$ liter, att köpa hem en hel liter, och säkert är, att har man väl den hela litern hemma, så nog blir den urdrucken; om man icke rår med den ensam, skaffar man sig på ett eller annat sätt sällskap. Jag ber att få tala om för herrarne, huru det ser ut i en kommun, der man infört absolut förbud mot all brännvinsförsäljning. Jag företog för en tid sedan en resa för att bese en af vårt lands naturskönaste provinser och ville begagna tillfället att på samma gång studera folklifvet. När jag kom dit, tog jag in på en gästgivaregård. Middagen kom och smörgåsbordet stod dukadt, men brännvin fans der icke. Jag frågade efter orsaken dertill, och med mystiska miner och blinkningar svarade man, att der herskade absolut förbud mot att sälja spirituosa, men huru det var, fick jag se, att den ene efter den andre af gästerna försvann in i en garderob. Jag tänkte då: jag skall väl se efter hvad det är för märkvärdigt med den der garderoben, och äfven jag försvann dit in. Och hvad tror väl herrarne, att jag fick se der; jo der stod brännvinskaraffiner i långa rader, och icke blott der, utan nästan i hvart enda rum fans der något skåp med en brännvinsflaska. På räkningen upptogs icke något brännvin, men supen fick man i alla fall, så mycket man ville ha. Sådant blir följderna, då man lägger allt för stort band på människans frihet och stadgar dylika absoluta förbud. På samma gästgivaregård sammanträffade jag med en agent för ett vinhandelshus, på vägen till ångbåten träffade jag en till och, när jag kom ombord, ytterligare en: således funnos der då icke mindre än tre vinagenter. Jag uttalade min förvåning deröfver och förmodade, att de der icke skulle hafva

*Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.*
(Forts.)

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)

någon marknad. Men hvad fick jag till svar; jo, sade de, här hafva vi bland våra bästa kunder; här sälja vi mycket vin, mer än på de flesta andra ställen; då de icke få bränvin, köpa de i stället de starkaste viner. Så stod det till i den kommunen. Jag kom sedan till en annan kommun i samma provins, der icke något absolut förbud herskade, men der fördes ett nyktert och i allo sedligt lif. Man säger: »man skall icke fresta människan»; men det är just genom slika absoluta förbud man framkallar frestelsen, det är på det sättet man förleder dem till lagöfverträdelser. Min tro är, att om man vill göra människan godt, skall man söka höja henne, icke sänka henne, men detta senare gör man, om man sätter henne under allt för strängt förmynderskap. Derfor bör man på öfvertygelsens, frivillighetens väg söka motverka fylleriet, men icke genom några absoluta förbud. Man medger ju allmänt, att nykterhetens sak på senare tider gått icke obetydligt framåt. Men vill man stifta dylika tvångslagar, då befarar jag att nykterhetssaken åter kommer att gå bakut; och det är därför jag vill söka försvara nykterhetens sak mot nykterhetsvännerna sjelfva. Herr Wieselgren yttrade här om dagen, att det är den allmänna meningen, som bör bestämma huru långt lagstiftningen bör gå; sedan den allmänna meningen uttalat sig, bör lagstiftaren derunder sätta sigillet. Ja, det är äfven jag med om; men den allmänna meningen är icke för några absoluta förbud; det är endast en liten hop af ifriga fantaster, som påyrka sådana. När allmänna meningen en gång uttalat sig i den rigtningen, då skall äfven jag vara med att sätta sigillet derunder. Herr Talman, jag anhåller om bifall till Herr Boströms reservation, hvilken jag anser bättre, än Utskottets förslag, tillgodose folkets och frihetens sak.

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Jag tillhör ingalunda antalet af dem, som anse, att man genom allt för långt drifven stränghet, allt för restriktiva åtgärder främjar den sak, som i detta fall ligger oss alla om hjertat, nemligen nykterhetens befordrande; och detta därför att en för långt drifven stränghet dels kan framkalla missbruk och öfverträdelser af de stränga förbuden och dels i den allmänna meningen kan verka en reaktion, som söker sig uttryck i en förändrad lagstiftning, som går för långt i alldeles motsatt rigtning. Med denna min uppfattning var det naturligt, att när förliedet års Riksdag i princip beslöt förbud mot utskänkning af spirituosa under sön- och helgdagar, jag fann det välkommet, att en omarbetning af hela bränvinslagstiftningen förestod och att ett helt nytt förslag till förordning i detta ämne skulle underställas innevarande Riksdag, så att med det partiella förslagets undanskjutande Riksdagen skulle komma i tillfälle att taga den här föreliggande frågan under förnyad ompröfning. Men onekligt är, å andra sidan, att hela denna lagstiftning nästan uteslutande hvilat på restriktiva grunder, den är så att säga en sammanfattning af en hel mängd af restriktioner. Det kan vid sådant förhållande vara svårt att bestämma gränsen, hvar man skall sluta, och det var också därför samt till följd af det afseende, jag för min del alltid är sinnad att fästa vid Riksdagens uttalanden, som jag ansåg, att vid uppgörande af det nya förslaget en ganska

afgörande hänsyn borde tagas till den åsigt, som förra Riksdagen i ämnet omfattat. Det är också därför, som herrarne finna, att det Kongl. förslaget har i princip accepterat förra Riksdagens beslut, ehuru jag visserligen får erkänna, att jag icke vågade gå så långt som förra Riksdagen gjorde, utan af hänsyn till öfliga lefnadsvanor, hvilka ingalunda kunna anses af klandervärd beskaffenhet, ansåg att en viss tid under ifrågavarande dagar borde lemnas öppen för utskänkning af brännvin. Jag erkänner emellertid, att det finnes ganska stora praktiska svårigheter vid att tillämpa en sådan bestämmelse, som innehålles i den Kongl. propositionen. En ärad ledamot af denna Kammare, Herr Wieselgren, har väckt en motion, som går i samma syfte, men afser att under de ifrågavarande dagarne medgifva utskänkning endast vid måltider åt spisande gäster, och har Kammaren större sympati för ett så beskaffadt förslag, har jag icke något att deremot erinra.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.
(Forts.)*

Men det var en annan sak i förra Riksdagens beslut, som hos mig uppväckte de allra största betänkligheter, och det var det förhållandet, att under det lagen bestämde såsom regel, att brännvinsutskänkning under ifrågavarande dagar skulle vara förbjuden, med gaf den, att Konungens Befallningshafvande skulle ega rättighet att meddela undantag från förbudet. Nu är det visserligen sant, att våra lagar och författningar mångenstädes innehålla bemyndigande för administrativ myndighet att meddela undantag från gällande föreskrifter, men hvarför jag speciellt i detta fall hade de största betänkligheter vid att inrymma myndigheterna en sådan rätt, var därför att jag förutsåg, att tillämpningen af en sådan föreskrift skulle blifva den, att företrädesvis vissa klasser af utskänkingsställen skulle komma i åtnjutande af förmånen, under det att lagens förbud skulle blifva gällande för alla andra, och att det just skulle blifva de ställen, som besöktes af de mera bemedlade, hvilka skulle få tillåtelse att utskänka spirituosa, under det att på de ställen, till hvilka de mindre bemedlade och arbetarne företrädesvis äro hänvisade, utskänkning skulle enligt lagens föreskrift vara förbjuden. Det är tillräckligt många förhållanden, som i allt fall framkalla skiljaktigheter mellan samhällets olika medlemmar och hvilka icke kunna undvikas, och därför må jag säga, att jag hyser mycken betänklighet vid att genom lagstiftningen medverka till att i fall sådana som detta uppdraga en ny gränsskilnad, hvilken jag föreställer mig icke skulle kunna annat än förefalla ganska stötande och vara egnad att i vidsträckta kretsar framkalla missnöje. Det må vara sant, att i en och annan af de största städerna möjligen icke detta missnöje skulle blifva så stort, beroende derpå att der skulle alltid i följd af förhållandenas natur ett ganska stort antal ställen komma i åtnjutande af dispens från förbudet, äfvensom att der finnas så beskaffade utskänkingsställen, som mottaga en mycket talrik publik, tillhörande olika samhällsklasser; och det kan därför hända, att i dessa städer missförhållandet icke skulle komma att sticka så bjert i ögonen, som i det stora flertalet städer. Men hvarhelst missförhållandet skulle framträda, der skulle det också i min tanke verka menligt. Nu har

Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.

(Forts.)

Utskottet emellertid återupptagit det af förra Riksdagen fattade beslutet, och de erinringar, jag från min ståndpunkt nu ansett mig böra göra, drabba följaktligen äfven det nu af Utskottet tillstyrkta förslaget. Jag har också en annan erinran deremot, beroende derpå, att jag aldrig kan tro annat än att en sådan bestämmelse skall gifva i viss mån fog för tal om administrativt godtycke. Vi hafva ju under diskussionen hört, huru olika den enes och andres uppfattning är i dessa frågor. Den ene anser, att man främjar nykterheten genom långt gående restriktiva åtgärder, den andre anser, att friheten är den bästa regulatorm, och att man på frihetens och öfvertygelsens väg bör söka vinna målet. Om man nu tänker sig en länsstyrelse, som skall tillämpa de här ifrågasatta bestämmelserna, blir det icke då alldeles gifvet, att den tillämpning deraf, länsstyrelsen skall göra gällande, kommer att bero på olika uppfattning hos länets styresman i detta fall. I det ena länet kommer då att tillämpas ett förfarings-sätt, i det andra ett annat. En landshöfding kommer att tillämpa lagen på ett sätt; men hans efterträdare på ett annat. Jag kan icke föreställa mig, att en sådan ordning kan anses fördelaktig. Jag skulle dock lättare förlika mig dermed, om landshöfdingen hade att påräkna stöd i sina åtgöranden från något annat håll, men icke ens det är medgifvet i 4:de momentet, der det heter: »Der särskilda omständigheter föranleda behof af inskränkning eller utsträckning af de här ofvan i denna § bestämda tiderna för brännvinsförsäljnings utöfvande, eger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i förra fallet på framställning af kommunalstyrelse samt i alla händelser efter magistrats eller kommunalvämnads hörande derom förordna.» Således erfordras kommunalstyrelsens framställning endast der det är fråga om inskränkning, men när det är fråga om utsträckning är det ej kommunalstyrelsens framställning, som skall föranleda Konungens Befallningshafvandes medgifvande. Vill man lemna länsstyrelsen en sådan rätt, som Utskottet här föreslagit — hvilken rättighet jag under alla omständigheter anser vara ganska betänkelig — vore det dock en bestämd fördel, att man i detta fall gifve den administrativa myndigheten stödet af en kommunal myndighets uttalande i frågan. Under alla omständigheter får jag säga, att jag är glad att, i händelse Utskottets förslag blifver Riksdagens beslut, hafva fästare uppmärksamheten på de oegentligheter, som säkerligen komma att blifva en följd af detta förslags tillämpning. Vill man därför icke taga steget fullt ut att meddela ett förbud gällande för alla, då tror jag för min del att det är vida klokare att bibehålla den nuvarande lagstiftningen, som hvilat på den regeln att utskänkingen är tillåten på sönd- och helgdagar, men att, der en kommun vill hafva en begränsning i detta afscende, den administrativa myndigheten är befogad att medgifva en sådan. Det förefaller mig, att det är antingen på den vägen eller på det absoluta förbudets väg, om man vägar inlåta sig derpå, som man bör ordna denna sak. Men den medelväg, Utskottet här föreslagit, synes mig af de skäl, jag tagit mig friheten antyda, icke vara tillfredsställande, utan tvärt om säkerligen egnad att framkalla ganska mycket missnöje.

Herr J. H. G. Fredholm: Stadgandena i denna § hafva synbarligen tillkommit i nykterhetens intresse, men jag för min del betviflar, att man kan vinna någon större nykterhet genom att beträda en väg sådan som denna, och jag anser mig därför pliktig att i en så viktig fråga, en fråga, som så djupt ingriper i människornas lefnadsvanor, tillkännagifva min mening.

Jag tror icke, att man vid sträfvet att befrämja nykterheten bör tillgripa någon sådan åtgärd, som allt för våldsamt gör intrång på individens lefnadsvanor; och likasom olika individer, så hafva också olika samhällen sina olika vanor. Det existerar icke samma lefnadsvanor i en stad sådan som Stockholm som i ett mindre samhälle. Derfor tror jag att man får taga hänsyn till dessa olika förhållanden, så att, då man stiftar en lag angående inskränkning i utskänkningstiden, man icke uppställer såsom princip, att bestämmelserna skola gälla utan undantag, vare sig för riket eller för individerna, ehuru jag villigt medgifver att en sträng rättvisa kräfvor, att den ena individen icke behandlas bättre än den andre, den fattige icke sämre än den rike. Men om man återigen håller sig uteslutande till den stränga rättvisan, så att utskänkningstiderna blifva lika för alla, skapar man en ny orättvisa, därför att lefnadsvanorna och måltidstimmarna hos den ena och den andra äro så olika. Hvad särskildt Stockholm beträffar, så är det min öfvertygelse, att, om utskänkningen der skall vara slut på alla offentliga ställen kl. 10 på aftnarne och om lördagarne kl. 7 samt under hela söndagarne, detta skall komma att verka en högst betydlig rubbning i lefnadsvanorna för en stor del af denna stads befolkning. Man kan visserligen säga, att så icke bör inträffa, emedan ingen påstått att utskänkingsställena vid de föreslagna tiderna skola stängas, utan endast att utskänkningen då skall upphöra, och jag skulle vara benägen att göra detta medgifvande, för så vidt jag trodde det vara möjligt att genom en lag få folk att på bestämda tider förtära andra drycker än sådana, hvilka de anse för sig vara de lämpligaste och bästa. Skulle något annat vara möjligt, skulle jag vara den förste att vara med om att rösta för att utskänkningen må afslutas på de sagda tiderna. Men då jag tror det skall vara fåfängt att på det sättet genom lag införa begagnandet af andra drycker, mindre skadliga än spritdrycker, såsom t. ex. öl i Tyskland och té i Ryssland, så är jag öfvertygad om att dessa tidsbestämmelser skola komma att hos många af Stockholms invånare framkalla ovilja. Det förvånar mig, att, då ifrågavarande bestämmelser blifvit framkallade af den Riksdagens skrifvelse, hvori Riksdagen uttalat en önskan, att något måtte göras för att inskränka utskänkningen under söndagarne, regeringen icke tyckte detta vara nog att till en början hålla sig till, utan i stället gått ännu längre och utsträckt förbudet äfven till lördagsaftonen, så att utskänkningen då skall vara slut kl. 7. Man har såsom skäl derfor anført, att, om man afser att med förbudet af utskänkning på söndagarne åt befolkningen bereda tillfälle att spara arbetskraft, samma skäl äfven skulle gälla om lördagarne; men då borde väl samma skäl gälla äfven för alla andra dagar, och förbudet således utsträckas till veckans alla dagar och i

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.*
(Forts.)

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.*

(Forts.)

sina konsekvenser leda till absolut förbud. Någon nödvändighet att gå längre än hvad Riksdagen i detta hänseende uttalat förefinnes således ej. Men äfven med denna begränsning har jag mina betänkligheter, huru vida det kan vara lämpligt att vidtaga sådana restriktiva lagbestämmelser, som dem, hvarom nu är fråga, men derom vill jag nu icke uttala mig. Jag vill blott säga att jag, för den händelse man anser sådana bestämmelser vara önskvärda och nyttiga, hoppas att medgifvandet af de undantag från den allmänna regeln, som Utskottet föreslagit skola få göras, måtte komma att läggas i andras händer än i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och magistratens. Jag tror nemligen, att det skall blifva ganska vanskligt att låta sådana frågor afgöras af en eller annan individ, hvilken vid beslutets fattande skall vara hänvisad till sin egen uppfattning om hvad han anser vara nyttigt och gagneligt. Uppfattningen derom kommer alltid att blifva en fråga, som är beroende på opinionen hos mängden, och för att få ett uttryck för denna opinion tror jag att det är klokast och riktigast att förlägga afgörandet i kommunalrepresentationens händer. För att vinna en ändring i sådan rigtning, skall jag be att få förena mig med dem, som yrkat återremiss af denna punkt.

Herr J. Rundbäck: Det tjenar väl icke mycket till att yttra sig i denna fråga, likasom icke i allmänhet om bränvinslagstiftningen, hvilken alltid förefallit mig att vara en abderitisk lagstiftning. Jag skall likväl tillåta mig att fästa uppmärksamheten på en omständighet, hvilken hittills icke blifvit under diskussionen påpekad. För min del är jag af den åsigten, att det är vida bättre att försäljningen af bränvin förbjudes hela söndagen, än att utskänkningsställena skola hållas öppna några timmar, ty derigenom uppstår endast oskick. Utskottet har föreslagit och Kongl. Maj:it och Riksdagen hafva redan bifallit, att innehafvarne af de gamla gästgifverierna skola få bibehålla sina förra utskänkningsrättigheter under deras och deras hustrurs lifstid, äfvensom att de, som på grund af burskap innehafva sådan rättighet, fortfarande få bibehållas dervid under sin lifstid, hvarförutom en del städer hafva upplåtit åt vissa personer att utöfva bränvinsutskänknigen. Efter hvad jag vet, hafva flere af dem, som på grund af burskap innehafva dylik rätt till bränvinsutskänkning, utarrenderat denna rättighet, och detta tillåtes äfven enligt nu föreliggande lag. För arrende af dylika rättigheter betalas ofta enorma pris, emedan på vissa ställen bränvinsutskänknigen är synnerligt inkomstbringande. Om herrarne, på sätt här är föreslaget, taga bort utskänknigen af bränvin på sön- och helgdagar, icke kunna väl herrarne vilja ålägga dessa arrendatorer lika höga afgifter som förut till egarne af burskapet? Frågan blir då, om dessa arrendatorer kunna komma ifrån sina arrendekontrakt, och göra de icke detta, blifva de helt enkelt ruinerade genom en sådan bestämmelse, som den här föreslagna. Jag känner personer, som i Göteborg för utskänkningsrättigheten vid Lorentzberg och här i staden å Hasselbacken fått betala tusentals kronor mera med anledning just af de stora fester och den mängd besökande, som der äro att påräkna

under sön- och helgdagar. Gå vi t. ex. upp på Hasselbacken en söndag, är det lätt att se detta. Jag tror att i allmänhet betalas betydliga summor för sådana rättigheter och att det finnes många, som i detta nu på tre år arrenderat utskänkings- och utminuteringsrättigheter. Huru skall det gå med alla dessa, om denna författning träder i kraft den 1 Oktober 1885, såsom i sista punkten af detta förslag hemställes? Slipper en arrendator från det kontrakt, han kan hafva ingått med en stad, kommun, eller burskapsegare om utskänkingsrätt, på samma gång man tager bort förmånerna? Gör han det, har ju icke något ondt skett, men jag fruktar att så icke är händelsen, utan att den, som ingått ett dylikt kontrakt på viss tid eller lifstid, i alla händelser måste uppfylla de bestämda villkoren, och då blir han ruinerad genom en dylik bestämelse, som den i denna § föreslagna. Jag anser icke detta vara farligare än mycket annat, som förekommer i denna lag, hvilken är besynnerlig från början till slut, men jag kan icke fatta, hvarför man just vill skada dessa arrendatorer af bränvinsutskänkingsrättigheter. Kan någon af Bevillings-Utskottets ledamöter visa, att dessa arrendatorer efter den nya lagens genomförande slippa från sina kontrakt, då kan lagen ju må hända vara riktig, men jag undrar just, om icke den som arrenderat rättigheten skall få anledning att säga: »sedan Riksdagen nu tagit bort utskänkingsrättigheten» — och, märk väl, mine herrar, denna rättighet innefattar utom bränvin äfven andra spirituösa drycker — »kan jag icke betala mer än hälften af hvad jag betalt förut, ty jag har egentligen lagt an på söndagsutskänkingen, och den har Riksdagen nu tagit bort.» Jag tror icke, jag upprepar det, att han slipper ifrån att betala den en gång bestämda afgiften, om den andra parten påstår, att han lika fullt skall betala den. På dessa grunder kan jag icke biträda den i denna § föreslagna bestämmelsen, men har dock icke något yrkande att framställa.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)*

Herr Ekman: En talare på stockholmsbänken sade, att om detta lagförslag antoges af Riksdagen, skulle det icke mottagas af allmänheten med sympati. Det kan vara något svårt att afgöra detta, men ett faktum är, att 1884 års Riksdag, hvilken liksom hvarje annan Riksdag bestod af medlemmar från olika delar af riket, dock beslutit en sådan här inskränkning af söndagssupandet, och att 1885 års Bevillings-Utskott nu framlagt förslag i enahanda riktning. Detta tycker jag dock betyder något, ty äfven dessa personer hafva väl känt till folkets önsknings i detta hänseende.

Hvad nu båda dessa förslag, Kongl. Maj:ts och Utskottets, beträffar, så må jag erkänna, att Kongl. Maj:ts förslag tilltalar mig mer än Utskottets, i synnerhet i nämnda paragrafs 3 mom. Jag anser nemligen önskvärdt, att det blefve tillåtet, att tre timmar vid middagstiden hålla utskänkingsställena öppna, hellre än att förbjuda all utskänkning af bränvin sön- och helgdagar, med det tillägg, att på framställning af kommunalmyndighet, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller i Stockholm Öfverståthållareembetet kan bevilja rättighet att hålla utskänkingsställena öppna äfven på andra tider. Sådant skulle medföra många svårigheter. Hans Excellens Herr Stats-

Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.
(Forts.)

ministern framhöll, att man borde tänka på hvilka svårigheter skulle blifva en följd af en sådan lag, och det förtjenar att noga aktgifva på detta hans yttrande. Det är klart, att, om en sådan bestämningsrätt lades i myndigheternas hand, följden skulle blifva, att olika tillstånd gäfvos på olika platser inom samma sambälle. Så skulle kanske inom Stockholm Öfverståthållarembetet på ansökning af vederbörande tillåta, att bättre ställen, såsom Hasselbacken, Blancs kafé och dylika, fingo hållas öppna, under det att andra, sämre ställen, stängdes. Onekligen ligger en förhatlig orättvisa deri, att de så kallade bättre klasserna beqvämt få tillträde till sina värdshus, under det att arbetarne icke ega tillträde till sina. Jag tror att det därför vore bättre att så bestämma, att *alla* utskänkningsställen finge hållas öppna under trenne timmar. Arbetaren går må hända icke till Hasselbacken, och därför är det nödvändigt, att äfven de ställen, han uppsöker, hållas öppna under dessa tre timmar.

Genom att lägga bestämningsrätten i kommunalmyndigheternas och Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes händer torde det ock blifva olika föreskrifter för olika län och olika städer inom samma län. I somliga städer komma kanske alla lokaler att hållas stängda; andra åter öppna, och detta kommer säkert att väcka stor förargelse. Allt detta förekommes emellertid om Kongl. Maj:ts förslag antages. Der heter det, att: »under sön- och helgdagar vare utskänkning af brännvin i stad tillåten *endast vid middagstiden under högst tre timmar*», och detta skall vara lika öfver allt och således icke gifva anledning till klander eller missnöje. Jag skulle därför vilja anhålla, att Kongl. Maj:ts förslag må bifallas, dock med den ändring Herr vice Talmannen påyrkat, eller att i mom. 2 orden »klockan 6» ändras till »klockan 8», i öfverensstämmelse med hvad som föreslås i Utskottets förslag; och vidare att sista mom. eller mom. 7 måtte helt och hållet utgå, emedan det handlar om utskänkning i läger eller der trupp är sammandragen, hvilken fråga redan afgjorts så, att man icke skulle få utskänka brännvin derstädes, hvadan detta mom. bör utgå.

Herr Talman, jag anhåller således om proposition på Kongl. Maj:ts förslag med den ändring i mom. 2, att siffran 8 insättes för 6 och att mom. 7 helt och hållet utgår.

Herr Dickson: Det skulle i sanning vara ganska beklagligt, om en så vacker sak som nykterhetssträfvandet här i landet skulle genom betänkliga restriktiva lagstifningsåtgärder bringas på en dålig väg. Vi måste väl alla medgifva, att nykterheten inom landet tilltagit i betydande grad, och då nykterhetssaken sålunda synes gå framåt genom goodtemplarnes och andra nykterhetsföreningars sträfvanden, tror jag det vore ganska oklokt att genom sådana åtgärder, som nu ifrågasatts, möjligen framkalla ett bakslag, som jag verkligen fruktar, att Utskottets förslag i förevarande mom. 3 skulle åstadkomma. För min del kan jag icke finna, att det är någonting mera ondt i att taga en aptitsup på söndagen än på hvardagen. Jag medgifver, att rusdrycker, då de begagnas till öfvermått, äro skadliga och att allt bör göras för att stäffa detta, men jag är af den åsigten,

att sådana stimulerande drycker ofta kunna, om de njutas på ett förståndigt och måttligt sätt, långt ifrån att skada vara gagnande, och, jag tillägger, ganska ofta verkligen behöfliga. Ty hela processen inom vårt lif är en förbränning af kol till kolsyra, och dertill behöfver man brännmateriel. Hos gamla personer i synnerhet går icke denna lifsprocess väl för sig utan stimulerande medel, och jag tror, att hos äldre och svaga personer sådana medel ofta äro alldeles nödvändiga.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)*

Hvad mig särskildt beträffar, så må hvilka restriktiva åtgärder som helst vidtagas, ty för min del begagnar jag icke bränvin och går aldrig på värdshus om söndagen; men jag talar här såsom riksdagsman och har att tillse, att de lagstiftningsåtgärder, som vidtagas, äro gagneliga för hela landet. Det vore i min tanke i högsta grad olämpligt, att därför att ett par procent af landets manliga befolkning är så svag och viljelös, att den icke låter förnuftet beherska sig, de 98 andra procenten skulle underkastas ett så svårt straff, att antingen afsäga sig begagnandet af en sak, hvarpå de sätta värde och som i och för sig är alldeles oskadlig och oklanderlig, eller också blifva lagbrytare. Jag tror, att det vore ett så betänkligt ingrepp i den personliga friheten, att jag hoppas, att Kammaren skall noga betänka sig, innan den tager ett sådant steg. Jag föreställer mig, att nykterheten bäst främjas på öfvertygelsens väg och ser gerna alla dess framgångar, men tror, att alltför stränga restriktiva åtgärder verka just motsatsen af hvad som åsyftas. Mig tilltalar därför hvarken Utskottets eller Kongl. Maj:ts förslag, utan önskar jag, att Kammaren måtte biträda den af Herr Boström med flera afgifna reservation, som finnes intagen å 43 sidan af Utskottsberäkandet, och får jag hos Herr Talmannen anhålla om proposition på bifall till nämnda reservation.

Herr Waldenström: Det är en af våra skalder, som förklarar bränvinets uppkomst så, att

»När satan fåfängt frestat Herran,
Flög han hämdfull ut i mörkrets fjerran
Och han bränvin gräts.

Nu kanske Herrarne tro, att det är en nykterhetsfantast till skald, som sjungit dessa ord. För att taga Herrarne ur den inbillningen vill jag upplysa, att det var en skald, som sjelf sällan var nykter. Det var nemligen Wilhelm von Braun. Som Herrarne veta, var han ingen nykterhetsfantast. Men han hade en egen sorglig erfarenhet af bränvinet och dess sorgliga verkningar, der det tagit herraväldet öfver menniskan, hvilket allt för ofta är fallet. Det är bedröfligt att man någonsin skall behöfva lagstifta för superiet, och jag tycker, att man borde kunna komma derhän, att åtminstone *en* dag i veckan, som man räknar för sabbat och en helig dag, skulle blifva så pass respekterad, att utskänkning vore på den dagen alldeles förbjuden. Men då ställningen nu en gång är sådan, att man icke med ens kan komma dertill — ehuru man icke får uppgifva hoppet,

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.*

att en dag komma icke blott så långt, utan ännu längre — så får man söka se till, hvad man *nu* kan göra för att så mycket som möjligt *närma sig* detta mål.

(Forts.)

Hvad angår Utskottets förslag, så delar jag först och främst Herr vice Talmannens tanke om olämpligheten af bestämmelsen i 2 mom., att utskänkingen skall begynna klockan 6 på morgonen under det att utminuterungen börjar först klockan 8. Man har beräknat, att arbetaren, när han går ut till arbetet på morgonen, skall behöfva en sup klockan 6. Jag tror, att för den ordentlige arbetaren är det alldeles onödigt att slippa in på krogen vid denna tid, och för den oordentlige vore det en stor välsignelse, om han finge arbeta två timmar innan han sluppe in. Jag ber Kammaren taga Herr vice Talmannens förslag i noggrant öfvervägande och yrkar derfor* bifall till detsamma.

Hvad angår 4 mom. i Utskottets betänkande, anser jag detsamma icke vara riktigt bra. Det skulle kunna leda dertill, att Konungens Befallningshafvande komme att meddela undantag för de bättre krogarne, men deremot stadfästa förbudet för de egentliga arbetarekrogarne. Jag känner ett exempel i detta afseende från den stad, som jag representerar. Dervarande kommunalmyndighet beslöt, att krogarne skulle vara stängda under söndagarne. Konungens Befallningshafvande stadfäste förbudet för så vidt det gälde arbetarekrogarne, men upphäfde detsamma beträffande de bättre krogarne eller schweizerierna. Det är högst bedröfligt, att den samhällsklass, af hvilken man borde kunna vänta ett godt föredöme för den arbetande befolkningen, skall vara just den, som allra mest lägger hinder i vägen för reformer i nykterhetens intresse. För arbetareklassen går det att stänga krogarne, men för herremannen går det icke. Allra minst tror jag det skulle gå för sig i en sådan stad som Stockholm, derifrån man dock borde kunna vänta de bästa exemplen. Detta är ett sorgligt förhållande, en skam för herremännen, men det är en verklighet, som jag icke tror att man kan bestrida. Medgifver alltså Konungens Befallningshafvande den myndighet, som 4 mom. omtalar, så har det 3:dje mom. förlorat en stor del af sin betydelse.

Hvad deremot angår Kongl. Maj:ts förslag, att »under sön- och helgdagar vare utskänkning af bränvin i stad tillåten endast vid middagstiden under högst tre timmar», så tycker jag, att det har ett afgjordt företräde, äfven om jag icke kan neka, att hvad Herr Wieselgren i sin motion deremot anmärkt är mycket berättigadt. Att emellertid lemna bifall till den på Herr Wieselgrens motion grundade reservation af Herr Forssell med flera att »under sön- och helgdagar vare utskänkning af bränvin i stad i allmänhet tillåten endast vid måltid till spisande gäster, enligt de närmare bestämmelser, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter kommunalstyrelsens hörande, kunna meddelas», synes mig något betänkligt. Det skulle namligen kunna hända, att måltiderna utsträcktes så, att frukost räckte till middag och middag till qvällsvard, hvarigenom krogarne komma att hållas öppna hela söndagen och utskänkingen sålunda fortgå utan afbrott.

Under allt erkännande, att så väl Utskottets förslag som reservationen och i synnerhet det Kongl. förslaget, äro vida bättre än den nu gällande bränvinslagen, ber jag dock att, på grund af hvad jag nu emot dem anmärkt, få hemställa, huru vida icke Kammaren ville förena sig om en sammanjemkning mellan Herr Wieselgrens motion och Kongl. Maj:ts förslag, nemligen så att man i Kongl. Maj:ts förslag sätter in några ord, hvarigenom det i mom. 3 skulle få följande lydelse: »under sön- och helgdagar vare utskänkning af bränvin i stad tillåten endast vid middagstiden *åt spisande gäster* under högst tre timmar etc.» Jag tror att en sådan formulering, åtminstone såsom jag nu kan se saken, skulle vara den bästa. Jag vill dock för ögonblicket icke göra något yrkande, emedan jag först önskar att se, om jag har att påräkna något understöd i denna Kammare för mitt förslag. För öfrigt är jag öfverens med det som Utskottet föreslår och således äfven derom att sjunde mom. i Kongl. Maj:ts förslag alldeles utgår. I allmänhet är jag således äfven öfverens med det, som nyss är yttradt af Herr Ekman, med undantag af detta enda, att såsom jag yttrat, jag anser att i 3:dje mom. af Kongl. Maj:ts förslag bör insättas orden: *för spisande gäster*.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.*

(Forts.)

Herr Ekdahl: I forna tider voro, såsom bekant är, stränga tullsatser och till och med förbud för införsel af en del varor, hvilket hade till följd att en hel klass lurendrejare uppstod, och det gick slutligen till och med så långt, att man icke vidare ansåg det vara något lagbrott att lurendreja. Med anledning häraf funno myndigheterna sig tvungna att till förekommande af denna mängd lagbrott upphäfvu dessa stränga tullsatser.

Nu stå vi färdiga att fatta ett beslut, hvarigenom vi kunna göra större delen af nationen till lagbrytare. Jag tror därför det vara nödvändigt att vi tänka oss före flere gånger, innan vi gå in på ett dylikt förslag. Vi böra se till att icke vidare sådant inträffar, som innan de stränga tullsatserna borttogos, eller att det allmänna medvetandet icke anser det vara något brott att bryta mot en sådan lag.

Jag har förr varit ledamot i ett bolag, som haft en kommuns bränvinsaffärer om hand, och derigenom har jag haft tillfälle att sätta mig in i förhållandena och vinna erfarenhet inom detta område. Under hela denna tid har jag arbetat på att så mycket som möjligt hämma superiet, och det har öfver all förväntan lyckats på öfvertygelsens väg och genom att folket sjelf velat vara med derom, så snart det sjelf fick något att bestämma deri.

Om sådana stränga bestämmelser, som för söndags-utskänknigen här ifrågasättas, skulle komma till stånd, så är jag öfvertygad om, att hemmasupningen skulle tilltaga och lönkrogar uppstå, och således man genom den antagna bestämmelsen skulle vinna ett mål, motsatt det man åsyftat.

Vi kunna tänka oss, huru förhållandet skulle blifva i de städer, som ligga nära hufvudstaden, t. ex. Södertelje och Vaxholm.

Dit fara ut från Stockholm om söndagarne tusentals menniskor, af hvilka en stor del icke hafva annan plats att vända sig till för sitt uppehälle än till värdshusen. Skulle dessa då vara stängda

Angående eller der icke tillhandahållas spirituosa, så skulle säkerligen stora
vilkoren för kvantiteter sådan af de resande medföras och förtäras på promenader
försäljning och offentliga platser, hvilket jag tror skulle vara mycket motbju-
af bränvin. dande för en hvar, i synnerhet för dem, som ifrå för nykterheten.

(Forts.)

Hvad beträffar 2:a mom. eller att krogarna få öppnas klockan 6 förmiddagen, så är det nog åtskilligt, som talar för en sådan bestäm- melse. Det finnes nemligen i åtskilliga städer fabriker, vid hvilka arbetet fortgår både natt och dag, och en sådan arbetare, som haft arbete under natten till klockan 6 på morgonen, kan behöfva komma in på ett utskänkningsställe för att få sig någon föda och möjligen friska upp sig med en sup.

Likaså är förhållandet i flera städer vid s. k. torgdagar, då landtbefolkningen i allmänhet använder natten för sin resa för att kunna vara inne i staden klockan 4 eller 5 på morgonen. Om de då fått göra denna resa under regn och oväder eller köld, så kunna de behöfva komma in på ett utskänkningsställe så tidigt som möjligt för att få något att stärka sig med. Derfor är det min åsigt, att utskänkningsställena böra få öppnas vid den tid, som här föreslås.

Hvad beträffar regeringens förslag, att utskänkningsställena under sön- och helgdagar skulle få hållas uppe endast tre timmar vid middagstiden, så tror jag det skulle blifva mycket svårt för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att bestämma, hvilka timmar dessa skulle vara, ty för arbetaren inträffar middagstimmen klockan 12 eller 1, för andra klockan 4 och för åter andra klockan 6 à 7 eftermiddagen.

Detta blefve, som sagdt, ganska svårt, och skulle man bestämma tiderna olika för olika klassers utskänkingar, så blefve sannerligen icke det åsyftade målet vunnet.

Jag kan sålunda icke finna, att de nu föreslagna bestäm- melserna skola lända till någon nytta, utan tror tvärt om att de skola framkalla lagbrytare och icke lända till nykterhetens befrämjande; och ber jag för den skull att få yrka bifall till den af Herr Boströms med flera vid Utskottets betänkande fogade reservation.

Herr Ol. Jonsson: Då åtskilliga anmärkningar från skilda håll rigtats emot Utskottets förslag i denna paragraf, har jag ansett för min pligt att redogöra för de skäl, hvarför Utskottet fattat detta beslut.

Hans Excellens Herr Statsministern förklarade här i Kammaren, likasom han förut gjort i statsrådsprotokollet, hvilka svårigheter skulle uppstå, om Utskottets förslag blefve Riksdagens beslut. Det skulle nemligen kunna leda till mannamån för krogar, som äro af- sedda för »bättre» folk, gent emot sådana som äro afsedda för »sämre» folk. Jag vill heller icke förneka att sådant kan inträffa, men då han deremot försvarade Kongl. Maj:ts förslag såsom varande bättre och mera praktiskt än Utskottets, då kunde jag icke följa honom. Om också Utskottets förslag har åtskilliga brister, så har enligt min tanke Kongl. Maj:ts det i ännu högre grad.

Det är, såsom en ärad talare nyss sade, mycket svårt att be-

stämna dessa 3 timmar så, att det skulle blifva lämpligt för allmänheten, och huru skulle det dessutom gå till i praktiken, om man nu hade dessa 3 timmar bestämda? Om en person sutte på ett utskänkningsställe och intoge sin måltid och han vid dess slut requirerade åtskilliga spirituösa drycker, hvilka han icke hunnit förbruka, då dessa 3 timmar gått till ända, finge han då måtte stoppa flaskan i fickan och gå sin väg? Det skulle leda till betänkliga förvecklingar, om man gäfv sig in på detta förslag.

Man har anmärkt att, då man i ena fallet stadgat, att minuthandeln skall börja kl. 8, så har man deremot ansett utskänknigen kunna börja klockan 6. Derpå vill jag svara, att det för närvarande står vederbörande fritt att börja klockan 1 på natten, och att vi inom Utskottet ansett, att denna bestämmelse åtminstone skulle vara till fördel för nykterheten i jernförelse med nu rådande förhållanden. Jag har dock icke närmare tänkt på, hvarför icke tiden skulle kunna sättas lika i båda fallen, men jag anser det likväl vara en stor fördel, att timmarne fixerats, hvilket förut icke varit förhållandet. Jag får säga att, oakadt jag deltagit i Utskottets beslut, så lutar jag i alla fall mycket åt reservanternas förslag, emedan jag är fullkomligt öfvertygad om att, huru man än vill stipulera ett lagstadgande i detta fall, skall det alltid medföra en massa förvecklingar och olägenheter, hvilka kanske skulle undvikas, om man i regel tillåte fri utskänkning på söndagarne, och då de kommunala myndigheterna finge göra framställning om de inskränkingar, som hvarje kommun för sig anser lämpligast. I princip skiljer sig Utskottets förslag icke mycket från reservanternas, ty enligt det förra skulle man kunna frångå det förbud, som finnes, huru mycket som helst, men enligt reservanternas förslag skulle det i regel vara fritt, men ett förbud efter omständigheterna kan åstadkommas och då får man i alla fall samma resultat i praktiken. Till slut blir det dock en smakfråga hvilketdera af de båda förslagen skall anses bättre.

Herr Hedin anmärkte en *oegentlighet* i 4 mom. af denna §, nemligen att Konungens Befallningshafvande i ena fallet hade att fatta beslut på framställning af kommunalstyrelsen, men i det andra efter magistratens och kommunalstyrelsens hörande. Jag får förklara, att anledningen till dessa olika bestämmelser ligger deruti, att en inskränking ansåg man blifva en inskränking i regel och gällande för en längre tid, då deremot en utsträckning af försäljningstiden i vissa fall kan komma i fråga utöfver den bestämda tiden på aftonen ut till mycket sent på natten. Om man t. ex. tänker sig att utskänkning vore medgifven endast till klockan 10 och en större festlighet, ett bröllop eller dylikt, som ju ofta räcker långt öfver midnatt, skulle anordnas, så skulle ett särskildt medgifvande i detta fall få anskaffas, men för att af kommunalstyrelsen kunna erhålla ett sådant medgifvande, skulle man många dagar förut känna till, då en sådan festlighet skall ega rum, i annat fall vore det omöjligt att erhålla ett sådant medgifvande. I detta fall har man att vidtaga hastiga åtgärder för tillståndets erhållande, i det förra deremot kan det fås först efter en ganska lång procedur.

Kammaren har kanske lika svårt som Utskottet att i denna para-

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.*
(Forts.)

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts)

graf komma till något resultat, och jag tror att det är den svåraste paragrafen i hela försäljningslagen. Om man å ena sidan skulle omfatta det, som låge i nykterhetens intresse, så skulle förbuden vara så restriktiva som möjligt, ehuru man derigenom å andra sidan kanske skulle alstra lagbrott och andra förseelser. Jag tror fortfarande, att det icke är lämpligt att stadga alltför stränga lagar, om man vill hoppas att de lagbestämmelser, som man stiftar, skola efterlevas.

Utän att framställa något yrkande har jag velat framhålla hvarför Utskottet kommit till det resultat som det gjort. Jag får derjemte upplysa, att Första Kammaren redan antagit paragrafen i den form, som Utskottet föreslagit.

Herr Wretlind: Herr Talman! Under diskussionen här på förmiddagen sades visserligen icke offentligt, men åtminstone enskildt, att det endast var den ekonomiska fördelen städernas representanter frågade efter i bränvinsfrågan. Är det så, hoppas jag, att den beslutade fördelningen af bränvinsmedlen skall öfvertyga stadsrepresentanterna derom, att den ekonomiska fördelen blir för städerna ingen, och att det därför är bäst att stänga krogarne.

Jag förmodar att, då Kammaren sedan beslöt, att krogar skulle få läggas strax invid städernas gränser, så var det af omsorg för att dessa städers invånare dock skulle få tillfälle att suppa strax *invid* städerna, när de icke längre kunde få det *inom* städerna. En och annan småstad har verkligen redan stängt alla sina krogar, och jag hoppas, att flertalet skall inse, att detta är för dem en stor fördel. Blir förhållandet sådant, kan det vara temligen likgiltigt hvad Kammaren beslutar i denna punkt. Men i de stora städerna, af hvilka jag representerar en, torde det dock komma att dröja länge, innan krogarne stängas, och för dem kan det då hafva en stor betydelse huru denna paragraf formuleras.

Jag vet, att i Göteborg upptogs det förlidet år med synnerlig glädje och tillfredsställelse, när man fick höra om Riksdagens beslut, att krogarne skulle vara stängda på sön- och helgdagar. Det kunde dock vara för Göteborg af föga vigt, ty der voro sedan flera år tillbaka krogarna i allmänhet stängda på söndagarna, och det var endast schweizerierna eller de finare ställena för det så kallade »bättre» folket, som höllos öppna, och jag har icke hört, att det »sämre» folket klagat öfver att det »bättre» folket får suppa, emedan det »sämre» får låta bli. Jag tror därför att, om andra städers invånare äro lika med Göteborgs, skola de bära med temligen jemmod, om Utskottets förslag går igenom, ty resultatet blir i alla fall, att de egentliga folkkrogarna komma att hållas stängda, under det att de finare ställena komma att genom Konungens Befallningshafvandes beslut hållas öppna.

Det är väl sant, att det icke är just den bästa rättvisan, men då man icke kan få den bästa får man väl nöja sig med den som mindre är, och när nu detta stadgande antagits af Första Kammaren, skulle det glädja mig, om det blefve antaget äfven här.

Jag tror att enligt Kongl. Maj:ts förslag det skulle vara nästan omöjligt för polismyndigheterna att öfvervaka de bättre försäljnings-

ställena, ty der gästerna sitta qvar, så skulle punsch och toddy och dylikt, som af dem reqvirerats in, tagas ifrån dem vid en viss tid, men då är jag rädd man skulle komma att få så kalladt söndagsvin, som vore lika starkt som cognac.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.*

(Forts.)

Det kungliga förslaget tror jag sålunda är omöjligt att strängt tillämpa. Deremot medför Utskottets förslag visserligen den olägenheten, att man får olika stadganden för så kalladt »bättre» och »sämre» folk. Jag tror dock, att så kalladt sämre folk tager detta ganska lugnt.

Hvad tiden angår, så har här yrkats förändring af 2:a mom. i det afseende, att kl. 6 på morgonen skulle ändras till kl. 8. Jag ber härvid få nämna, att man i Göteborg öppnar krogarne dels kl. 7 och dels kl. $\frac{1}{2}$ 8 på morgonen, beroende på vid hvilken tid arbetet vid närliggande verkstäder eller fabriker tager sin början. Den senare tiden blef bestämd för krogar invid fabriker, då dessa tillåto sina arbetare att komma 10 minuter efter 7 på morgonen, emedan arbetarne då begagnade dessa minuter till supning på krogarne. Denna åtgärd bevisar, att utskänkingsbolaget icke ser på inkomsten genom att begagna hvarje tillfälle till försäljning, såsom åtskilliga velat påstå, utan att det äfven sett på arbetarnes eget bästa. Jag vill därför yrka bifall till Utskottets förslag med den ändring deri, som vice Talmannen föreslagit.

Herr J. H. G. Fredholm: Jag har begärt ordet endast med anledning af en uttalad farhåga att läggandet af rätten till bestämmande af utskänkingstiden i kommunalstyrelsens händer, skulle medföra en skilnad mellan fattigt och rikt folk, der de senare skulle gynnas. För min del tror jag dock icke att en sådan fara af förslaget skulle uppstå, om denna rätt lemnades åt kommunalstyrelsen, men möjligen om den lades i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes eller Öfverståthållareembetets händer, emedan dessa myndigheter äro mindre beroende af befolkningens opinion än kommunalmyndigheterna. För närvarande existerar faktiskt en sådan skilnad här i Stockholm, der utskänkingsställena skola stängas på olika tider, vexlande mellan 8—12 eftermiddagen, men jag har dock icke hört något missnöje uttalas häremot.

Hvad särskildt Stockholm beträffar, så är jag öfvertygad om, att, om en sådan rättighet att bestämma utskänkingstiden inom nu medgifna gränser, beroende på behofven inom olika samhällsklasser samt härom uttalad opinion, öfverlemnades åt stadsfullmäktige, man skulle vinna det syfte man eftersträfvat, nemligen att begränsa utskänkingen så mycket som med existerande förhållanden är förenligt och möjligt utan att framkalla sådana olägenheter, som jag är viss på skulle blifva en följd af en, hvad Stockholm särskildt beträffar, så restriktiv bestämmelse som den nu föreslagna.

Herr Gustafsson: I likhet med Hans Excellens Herr Statsministern anser äfven jag att en lag bör gälla lika för alla. Derför är det enligt min tanke orätt att antaga en lag, som är olika för olika folkklasser. Då synes mig reservanternas förslag vara långt

Angående villkoren för försäljning af bränvin.
(Forts.)

bättre än Utskottets, emedan deras förslag icke uppställer någon sådan olikhet, men förutsätter, att om en kommuns majoritet önskar en inskränkning i försäljningstiden, så kan denna kommun hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande begära och erhålla ett undantagsförbud. Detta synes mig vara fullkomligt riktigt samt bevisar tillvaron af kommunal sjelfstyrelse, som jag väl tycker att denna Kammare borde hålla på. Herr Ekman har sagt, att utskänkingsställen borde hållas öppna endast under tre timmar på sön- och helgdagar, såsom det står i Kongl. Maj:ts proposition, men der står endast att bränvinsutskänkning skulle få ega rum under tre timmar samt att utskänkingsställe skulle vara stängdt under gudstjenst. Följden häraf skulle blifva, att det med undantag af denna tid skulle vara lika öppet som under öfriga dagar och då kunde ju andra drycker, deribland giftiga viner, serveras i stället, hvilket icke i någon mån skulle förbättra saken.

Herr Waldenström talade om, huru bränvinet kommit till. Jag får dock säga, att jag icke trott att en sådan praktisk man som han är skulle bry sig om skalders fantasier. Han sade också att det skulle vara så behöfligt att stifta lagar för superiet. Nej, mine herrar, det är icke behöfligt. Superiet har visat sig vara i aftagande; detta har gått på frivillighetens väg, och jag säger som den store engelsmannen Buckle, att den bästa förordning är den, som är oskrifven. Jag yrkar bifall till reservanternas förslag, som bäst bevarar sjelfbestämningssrätten.

Herr Andersson från Malmö: Jag har ett par tre gånger uppträdt här i Kammaren, då man velat göra alltför stora inskränkningar i den individuella friheten. Men jag får upprigtigt tillstå, att jag icke förr gjort det med sådan motvilja som denna gång.

Såsom herrarne påminna sig, antog Andra Kammaren för någon tid sedan ett förslag, väckt af åtskilliga ledamöter i denna Kammare, angående inskränkning i försäljningen af vin och maltdrycker. Strax efter sedan Kammaren antagit det Tillfälliga Utskottets förslag hölls här i Stockholm ett nykterhetsmöte, på hvilket alla de, som icke ville obetingadt gå in på de förslag som af nykterhetsvännerna framställas, stämplades såsom förrädare. Det är ett hårdt ord om personer, som äro med dem olika tänkande. Oaktadt jag kanske kommer att inregistreras under denna rubrik, skall jag dock be att få säga min mening i den förevarande frågan. Jag frambrär först min tack till alla dem, som sträfva för nykterheten och som uppträdt på ett sansadt och klokt sätt. På samma gång jag tackar dem för detta, på samma gång vill jag, ur rent praktisk synpunkt, allvarligen anmoda dem att gå försigtigt tillväga i detta fall. Det kan hända att man i annat fall verkar motsatsen mot hvad man åsyftar. Man har i Andra Kammaren under denna riksdag talat så mycket om bränvinets och andra rusdryckers missbruk bland svenska folket och deraf följande andligt och timligt förderf. Nog åstadkommer detta missbruk mycket elände, men jag tror dock för min del att det icke är så illa bestäldt härmed som man velat låta påskina, och att det

på senare tiden blifvit bättre är det för mig ett nöje att kunna konstatera.

Sedan vi debatterade öl- och vinfrågan, har jag erhållit årsberättelser från utskänkningsbolagen i tvenne af rikets större städer, Göteborg och Malmö. Om siffror någonsin tala, så tror jag, mine herrar, att de göra det just i dessa årsberättelser. Enligt dessa har superiet i en förvånande grad aftagit. Jag vill endast citera ett par siffror. År 1855, då Göteborg hade endast 24,804 invånare, bötfälades för fylleri 3,431 personer eller 14 procent, då deremot 1884, då invånarcantalet hade uppgått till 80,811, endast 2,375 personer eller 3 procent straffades för nämnda förseelse. År 1865 hade af 45,750 personer 118 insjuknat i *delirium tremens*, då deremot 1884, då befolkningen nära fördubblats, endast 55 blefvo behandlade för nämnda sjukdom.

Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.

(Forts.)

I Malmö, med en folkmängd af 32,145, bötfälades 1876 815 personer och behandlades för fyllerigalenskap 52, då deremot 1884, då folkmängden ökats till 41,332, endast 253 personer bötfälades för fylleri och endast 22 insjuknade i *delirium tremens*.

Dessa uppgifter äro lemnade af kronouppbörds-kamreraren, polis-mästaren och stadsläkaren i de respektive städerna, hvarför jag påstår dem vara fullkomligt exakta.

Jag tror, mine herrar, att detta är siffror som tala, och då folket börjat inse sitt eget menniskovärde, så bör man icke i lagstiftningsväg för detta folk taga steget ut för långt, ty då kan man, som jag nyss sade, verka motsatsen mot hvad man åstundar.

Det är så väl af Hans Excellens Herr Statsministern som af Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet med flera framhållet, att man icke bör gå för långt här vid lag och icke vidtaga alltför stränga åtgärder, och jag tror att dessa personer mena lika väl med det svenska folket som trots någon af dem, hvilka yrka på långt gående inskränkningar.

Jag skall be att få för herrarne omtala hvad som inträffade i London för några år sedan. Jag har nemligen en god vän, handverkare i Malmö, som varit i de flesta af Europas hufvudstäder. Han påstod att icke någonstädes florerade superiet så som i London, och der hade man just vidtagit stränga restriktiva åtgärder. Han berättade att då restaurationerna på söndagarne höllos öppna endast en enda timme, så fick man se så väl karlar som qvinnor gå in och ställa sig vid disken och konsumera sin gin och sin whisky, och ofta inträffade att de togo så stora kvantiteter af dessa spirituösa drycker, att de blefvo fullkomligt redlösa; de skulle hafva sin kvantitet och då tiden var knapp blefvo de i allmänhet öfverlastade.

Hvad sjelfva förslaget angår, så kan jag för min del icke gilla hvarken Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag i den form de föreligga, ty jag finner dem vara alltför oegentliga och inkonsequenta och de skulle helt säkert leda till mannåm om de antoges.

Jag skall derföre anhålla att få yrka bifall till den af Herr Boström m. fl. afgifna reservation.

Likväl skulle jag lika med herr vice Talmannen äfvensom Herrar Waldenström och Ekman vilja göra en liten ändring. Här står nem-

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.

(Forts)

ligen i 2 mom. att utskänkningsdagen af bränvin må under söcknedagar begynda tidigast kl. 6 på morgonen. Lika med nyssnämnda talare föreslår jag att denna tid förändras till kl. 8 och ber att i korthet få anföra mina skäl härför.

Det är allmänt bekant, att i städerna arbetet i allmänhet börjar kl. 7 på morgonen. Ofta nog händer det emellertid att arbetaren under vägen till sitt arbete träffar en kamrat, som ber honom taga en sup eller en bäsk och att han då, oaktadt han är en präktig och ordentlig karl och utan att vara hvad man kallar fallen för dryckenskap, går in på förslaget, och sedan hela dagen känner sig olustig och oförmögen till arbete. Jag anser därför, att denna bestämmelse bör förändras på sätt här blifvit föreslaget, allrahelst jag hört läkare bestämdt förklara, att det är mycket skadligt att supa tidigt på morgnarna.

Jag anhåller därför om bifall till Herr Boströms m. fl:s reservation, likväl med den förändring, att tiden för utskänkingsställets öppnande i stället för kl. 6 bestämmas till kl. 8.

Herr Boström: När man vill ändra en lag, bör man väl först noga se till huru den gamla verkat. Hafven I, mine herrar, som nu så ifrigt talen för en förändrad lagstiftning i förevarande ämne, gjort eder reda för huru förhållandena utvecklats sig under den bestående lagstiftningen? Hafven I observerat de upplysningar, vi reserveranter meddelat derom, huruledes under den tid, som den nu bestående lagen varit gällande, förbrukningen af spiritiosa aftagit? Denna förbrukning, hvilken år 1873 utgjorde 4 kannor 47 kubiktum, har nedgått till 3 kannor 7 kubiktum per person. Finnes det då något skäl att ändra en lag, under hvilken hägn ett sådant lyckligt förhållande uppstått? Det kan verkligen icke vara skäl att göra detta till förfång för hvad man anser vara lifvets högsta goda, nemligen friheten. Jag medgifver gerna, att man kan vara berättigad att göra inskränkingar på den menliga friheten, men endast då menniskan icke tager rätt reda på sin frihet. Det gör emellertid ett ganska egenomligt intryck, när man ser, huru personer, hvilka då lagstiftningen går dem emot i åtskilliga frågor, såsom barndop eller kyrkliga förhållanden i öfrigt, då ropa på frihet samt rätt att sköta sig sjelfva, nu deremot, då lagstiftningen ej går i en rigtning, fullt öfverensstämmande med deras öfvertygelse, ropa på tvång i lagbestämmelser. Detta innebär ett underkännande och ett misstroende mot deras egen verksamhet. Jag tror, att deras yrkande icke kan vara berättigadt. Låt om oss hellre söka vinna målet på öfvertygelsens väg och tillgripa lagbestämmelser endast som den sista resursen. Öfverdrifter skada endast en sak, det må nu gälla åt ena hållet eller åt det andra.

Om vi se på skillnaden mellan Utskottets förslag och reservanternas, hvilket senare i parentes sagdt är lika med den nu gällande lagstiftningen, så finner man, att hvad hittills gällt såsom undantag, det vill den af Utskottet föreslagna lagstiftningen göra till regel. Om man godkänner hvad Utskottet föreslagit, skulle man göra sig beroende af en landshöfdinges eller öfverståthållarens godtycke, och det skulle icke stå rätt tillsammans med den frihet, vi äro vana vid. Dessutom kan det icke finnas mera skäl för att förbjuda bränvinssupandet på

en söndag än på söcknedagarne. Jag har samma uppfattning om superiet på söndagar som om helighållandet i allmänhet af en söndag. Är en menniska icke gudaktig 6 dagar under veckan, så blir hon icke bättre derföre att hon helighåller söndagen. Är en menniska icke nykter 6 dagar i veckan, så blir hon icke bättre derföre att hon icke super på söndagen. Men, säger man, meningen är just att för befökningen, som endast har ledighet under söndagarne, betaga tillfället att då supa. Jag ber dervid först få erinra, att superiet å söndagarne aftagit år från år just till följd af nykterhetsvännernas sträfvanden. Dessutom vill jag fästa uppmärksamheten derå, att hittills gällande lagstiftning icke lägger något hinder i vägen för stängning af en krog-rörelse, derest missbruk sker. Tvärt om. Uppstå oordningar till följd af en sådan rörelse, eller vilja arbetarne hafva krogen stängd, så kunna vederbörande på derom gjord framställning förordna om krogens stängning. Är icke då all rättfärdighet tillgodosedd?

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)*

Hans Excellens Herr Statsministern ansåg i sitt anförande, att Utskottets förslag vore rent af ohållbart. Jag gifver honom rätt deri, men jag tror, att regeringens förslag icke är bättre hållbart än Utskottets. Jag finner ett visst stöd för denna uppfattning deruti, att icke någon röst vare sig inom Utskottet eller i Kammaren höjt sig för regeringens förslag. Det synes mig ock vara alltför opraktiskt.

Herr Statsministern yttrade vidare, att, om man icke vill taga regeringens förslag, så bör man bibehålla nu gällande bestämmelser. Om man ej vill taga vare sig Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag, så återstå blott två utvägar: rent förbud eller hittills gällande bestämmelser. Jag frågar, om någon vill taga ett absolut förbud? Det hafva icke ens nykterhetsvännerna velat påyrka. Således återstår endast, att bibehålla den nu gällande lagstiftningen, eller hvilket är detsamma, reservanternas förslag.

Under diskussionen har yrkats, att utskänkning af bränvin skulle vara tillåten endast från klockan 8 på morgonen i stället för klockan 6. Jag har deremot icke något att erinra.

Jag får derför yrka bifall till reservanternas förslag med den förändring att utskänkning af bränvin må begynna tidigast klockan 8 på morgonen i stället för, såsom reservanterna föreslagit, klockan 6.

Med Herr Boström förenade sig Herrar *von der Lancken, Ahlström, Helander, Söderblom, Dahn, Mallmin* och *Johansson* från Stockholm

Herr Waldenström yttrade: Då jag närmare ser på 3 och 4 mom. i denna paragraf, såsom de i Kongl. Maj:ts förslag lyda, kan jag icke undgå att fästa mig vid den åtskilnad, som der i nu förevarande afseende göres mellan stad och land. Och jag finner denna åtskilnad så mycket betänkligare, som, enligt förslaget, i hvad det rör landsbygden, det icke gifves någon begränsning af tiden för bränvinsutskänkningen vid gästgifverierna. Man skulle kunna tänka sig, att stadsboar komme att fara ut till närbelägna gästgifverier och der agera resande, för att få supa så mycket de önskade. Jag ber derför att få föreslå den förändring, vidkommande dessa tvenne moment, att i 3 mom. orden »i stad» utstrykes och efter ordet »middagstiden» in-

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)

sättes orden »för spisande gäster» samt att 4 mom. helt och hållet utgår. Härigenom skulle mom. 3 erhålla följande lydelse: »Under sön- och helgdagar vare utskänkning af bränvin tillåten endast vid middags-tiden för spisande gäster under högst tre timmar, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande efter kommunalstyrelsens hörande bestämmas». Herr Talman! Jag anhåller om proposition på detta förslag.

Herr Berglöf: De olika meningar, man hört uttalas under denna flera timmar långa öfverläggning, visa att man ännu icke kommit på det klara med föreliggande fråga; snart sagdt hvarje talare, som här uppträdt, har haft sitt förslag till frågans lösning. Jag tror därför, att man nästan till sist kommer till det resultat att de här ifrågasatta förändringarna i nu gällande lagstiftning icke äro af behovet påkallade — en åsigt, som jag för min del finner ganska naturlig, om man granskar saken litet närmare. Den nu varande förordningens 28 paragraf stadgar nemligen, att vederbörande kommunalstyrelse är berättigad att uti ifrågavarande hänseende göra den inskränkning som af förhållandena anses nödig, ja, till och med att utfärda totalt förbud för utskänkning af bränvin under sön- och helgdagar. Beslut i sådan riktning skall dock underställas Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning, och kan med anledning deraf invändas, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke fastställer ett sådant beslut och lagen blir kraftlös. Detta kan visserligen vara möjligt; men jag tror icke att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande många gånger skall neka sin fastställelse, om kommunalstyrelsen verkligen önskar inskränkning eller förbud i den angifna riktningen.

Hvad nu vidkommer Utskottets förslag, hvilket, om jag är riktigt underrättad, antagits af Första Kammaren, är det för mig icke tillfredsställande, och i synnerhet 4 mom., som icke kan anses väl redigeradt samt af sådan anledning måste föranleda till obehag och krångel.

För min del skulle jag helst sett att hela denna 26 § blivit återremitterad för omarbetning i öfverensstämmelse med 28 § i i nu gällande förordning. Som dock en återremiss icke skulle vara till något gagn sedan Första Kammaren fattat beslut i frågan, förenar jag mig i den af Herr Boström med flere i ämnet afgifna reservationen. Denna torde kunna sammanjemkas med Utskottets förslag, hvarigenom man må hända kunde komma till en för de många olika meningarne mera tillfredsställande lösning af saken.

Jag yrkar således bifall till Herr Boströms reservation.

Herr vice Talmannen L. O. Larsson: Det har här yrkats bifall till Herr Boströms m. fl:s reservation. Det skulle således förblifva vid de gamla bestämmelserna, och man skulle äfven efter den nya lagens genomförande likasom förut få supas under sön- och helgdagar. Det synes mig dock bra märkvärdigt om, sedan Första Kammaren antagit detta förslag, som i regeln förbjuder söndagshandeln med bränvin, Andra Kammaren skulle komma och säga: nej, det går icke an, det *måste* supas om söndagarne! Det vore verkligen beklagligt, om det, emot hvad vi utau votering beslöto i fjor, blefve *vi* som skulle säga till städerna, att under det man förbjuder det på

landet, så må det gerna vara tillåtet att supa i städerna. Mig förefaller det som om ett sådant beslut af Andra Kammaren icke skulle mötas af mycken välvilja från landsbygden, och jag kan således för min del icke vara med om Herr Boströms reservation. Deremot luta mina sympatier mycket åt Herr Waldenströms förslag, hufvudsakligen af det skäl, att jag alltid, så vidt möjligt är, velat hafva bort olikheten mellan stad och land. Jag vill icke att städerna skola hafva sådana förmåner eller rättare olägenheter — hvad man nu må kalla det — framför landsbygden, utan att man, då man så *kan*, också bör åstadkomma likställighet land och stad emellan. Derfor skulle jag, för min del, också gerna sluta mig till ett ditåt syftande förslag.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.
(Forts.)*

Herrar *Göransson, S. M. Olsson, Nyqvist och Persson* i Gärtstad instämde med Herr vice Talmannen.

Herr Nyström: Eftersom tillfälle dertill gifves, begagnar jag mig deraf för att tillkännagifva, att äfven jag helst skulle vilja rösta för det af Herr Waldenström framställda förslag.

Herr Wieselgren: Jag hade icke ämnat begära ordet i denna fråga, men då ett förslag framlagts i närmaste öfverensstämmelse med den af mig afgifna motion, nemligen det yrkande som Herr Waldenström framställde, så anser jag mig böra tillkännagifva, att äfven jag vill ansluta mig till detsamma. Jag gör detta af den orsak, att jag icke anser Utskottets förslag vara tillrådligt, och jag skall be att med några ord få belysa detta.

Den princip, att under sön- och helgdagar all utskänkning skall vara förbjuden, är ju synnerligen vacker, i fall den verkligen kan komma till någon praktisk tillämpning. För min del tror jag icke att så kommer att ske. Om herrarne påminna sig, så står det i en paragraf längre fram, att på hvarje utskänkingsställe skall mat vara att tillgå. Nu veta herrarne också att en allmän sed i vårt land är att till måltiderna förtära brännvin. Följden är den, att hvarje sådant ställe skall, för att kunna utskänka aptitsupen, begagna sig af den utväg, som 4 mom. anvisar, att gå till Konungens Befallningshafvande och begära rättighet till utskänkning, åtminstone under måltiderna till spisaande gäster. Men en regel, som upplöses i luttet undantag, är icke mycket värd. För min del tror jag därför att, huru vacker denna princip är uttalad i mom., kommer den dock icke att vinna någon praktisk tillämpning, så vida derjemte den i 4 mom. af 26 § angifna utväg för embetsmyndigheterna att kunna lemna och vägra tillstånd, hvilket under antydda förhållanden skall komma att föranleda många obehagligheter, kommer att kvarstå.

Jag för min del yrkar bifall till det af Herr Waldenström afgifna yrkande.

Häruti instämde Herr *Jakob Erikson*.

Herr Hedin: Om jag, trots Första Kammarens beslut, ändock vågar vidhålla mitt redan framställda yrkande om återremiss, så gör

Angående jag det därför, att Andra Kammaren under den tid, som förflyter, villkoren för innan ärendet hinner återkomma från Utskottet, må kunna besinna försäljning sig på ett beslut, som erbjuder möjlighet till en sammanjemkning af bränvin. med Första Kammarens beslut, hvilket jag icke tror vara förhållandet med något af de hittills här framställda yrkandena.

(Forts.)

Härmed var öfverläggningen slutad. Derunder hade yrkanden blifvit gjorda på bifall till hvart och ett af de olika förslag som Herrar vice Talmannen, Ekman, Waldenström och Andersson från Malmö i afgifna yttranden framställt, dels på bifall till hvad Herr Boström i sin hithörande reservation föreslagit, dels ock slutligen på paragrafens återremitterande till Utskottet. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick samt derefter på samtliga ofvanomförmälda yrkanden; och förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit propositionen på antagande af Herr vice Talmannens ändringsförslag vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef då begärd. Med anledning deraf och för bestämmande af kontrapositionen, upptog Herr Talmannen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det som afsåg bifall till Herr Anderssons från Malmö förslag nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men jemväl rörande kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition i denna votering antagits yrkandet på bifall till Herr Waldenströms förslag, en så lydande omröstningsproposition först uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver 26 § i förevarande förordningsförslag antager deras mening, som yrkat att ifrågavarande § måtte erhålla sådan lydelse, som uti Herr Boströms med fleres reservation föreslagits, med den förändring att deri förekommande tidsbestämmelsen klockan 6 på morgonen ändras till klockan 8 på morgonen,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej.

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit det af Herr Waldenström under öfverläggningen i ämnet framställda yrkande.

Den omröstning, som anställdes enligt denna voteringsproposition, utföll med 116 Ja mot 63 Nej; hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöi följande lydelse:

Den, som godkänner 26 § uti det af Bevillnings-Utskottet i Betänkandet N:o 7 framlagda förordningsförslag, med den förändring, att den i mom. 2 af samma § angifna tidsbestämmelsen kl. 6 på morgonen ändras till kl. 8 på morgonen,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beslutat, att ifrågavarande § skall erhålla sådan lydelse, som uti Herr Boströms med fleres vid Betänkandet fogade reservation föreslagits, dock med den förändring att deri upptagna tidsbestämmelsen kl. 6 på morgonen ändras till kl. 8 på morgonen.

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.

(Forts.)

Den senare voteringen utvisade 65 Ja mot 115 Nej; och hade Kammaren alltså beslutat, att denna § skulle erhålla sådan lydelse, som föreslagits i den af Herr Boström afgifna, vid betänkandet fogade reservation, dock med den förändring att den i mom. 2 af samma reservation förekommande tidsbestämmelse klockan 6 på morgonen framflyttats till klockan 8 på morgonen.

§ 27.

Godkändes.

§ 28 var af följande lydelse:

Enligt Kongl. Maj:ts förslag.

1. Vid utskänkning skall lagad mat alltid vara att tillgå.

2. Bränvin må å försäljningsställe icke utlemnas till den, som är rusig, ej heller till minderårig.

3. Öfverlastad person får ej utdrifvas från utskänkingsställe, der han förtärt starka drycker, eller lemnas utan vård.

Enligt Utskottets förslag.

1. Vid utskänkning skall lagad mat alltid vara att tillgå.

2. Bränvin må å försäljningsställe icke utlemnas till den, som är rusig, ej eller å *utskänkingsställe* till minderårig.

3. Öfverlastad person får ej utdrifvas från utskänkingsställe, der han förtärt starka drycker, eller lemnas utan vård.

Sedan Utskottets förslag blifvit uppläst, erhöles ordet af

Herr *Ericsson* i Ahlberga, hvilken i afgifven reservation yrkat bifall till mom. 2 sådant det förekom i Kongl. Maj:ts förslag, och nu anförde: I 2 mom. af denna § har Utskottet föreslagit en ändring i Kongl. Maj:ts proposition, som jag för min del icke kunnat biträda inom Utskottet. Jag anser Kongl. Maj:ts förslag mycket mera tillfredsställande och mera betryggande för minderåriga, hvilka icke böra utsättas för faran att med rusdrycker taga någon befattning, och jag anhåller därför om afslag å 2 mom. i denna §, sådant det af Utskottet är formuleradt, och bifall till momentet i den Kongl. propositionen oförändradt.

Herr Boström yttrade: Jag tillåter mig på de af Utskottet anförda skäl yrka bifall till Utskottets förslag.

Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.
(Forts.)

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner på bifall så väl till hvad Utskottet som Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit, och ansåg Herr Talmannen röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering begärdes och försiggick enligt följande, nu uppsatta och af Kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som godkänner 28 § uti det af Bevillnings-Utskottet i Betänkandet N:o 7 framlagda förordningsförslag,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beslutat att nämnda § skall erhålla sådan lydelse som af Kongl. Maj:t föreslagits.

Rösterna sammanräknades och visade 83 Ja och 50 Nej; varande alltså för denna § godkänd den af Utskottet föreslagna lydelse.

§§ 29 och 30.

Godkändes.

§ 31 hade följande lydelse:

I öppen salubod för handel med andra varor än brännvin äfvensom vid auktioner vare brännvinsutdelning äfven utan betalning förbjuden.

I fråga om denna § hade reservationer anmälts

af Herrar *A. Svensson* i Lösen och *J. P. Nilsson* i Kägglå; samt af Herr *J. E. Ericsson* i Ahlberga, hvilken för sin del föreslagit ett tillägg till paragrafen, hvarigenom densamma skulle erhålla följande förändrade lydelse:

I öppen salubod för handel med andra varor än brännvin äfvensom vid auktioner och på offentliga matställen vare brännvinsutdelning äfven utan betalning förbjuden.

Efter föredragning af paragrafen anförde:

Herr Svensson i Lösen: Jag har reserverat mig mot denna paragraf utan att motivera hvad jag med min reservation afsett, och jag skall därför anhålla att nu få tillkännagifva detta.

Denna paragraf har samma lydelse som motsvarande paragraf i den gamla lagen med undantag af att här äro inskjutna de tre orden »äfvensom vid auktioner».

Paragrafen lyder: »I öppen salubod för handel med andra varor

än bränvin äfvensom vid auktioner vare bränvinsutdelning äfven utan betalning förbjuden.»

Jag kan omöjligen biträda att vi skola lagstifta så, att det skall vara förbjudet att till en bekant gifva bort en sup. Herrarne, som äro från landet, veta troligen att vid auktioner reser man temligen långa vägar. Vanligtvis finnes der ingenting att få för betalning, och då är det en gammal plägsed att värden bjuder på något mat och dryck. Då skall det nu vara förbud att till denna mat gifva en sup eller, om de, som resa i rusk- och oväder långa vägar hafva en flaska med bränvin eller konjak med sig, så skall det vara dem förbjudet att gifva en kamrat en sup. Jag får säga att en sådan lagstiftning kan jag omöjligen biträda, utan får jag därför anhålla om proposition på att ur paragrafen måste uteslutas de tre orden äfvensom vid auktioner».

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)*

Herr Boström: Herr Talman! Det är en gammal känd erfarenhet, att ingen auktion eger rum, utan att den auktionsbesökande allmänheten får tillfälle att upprfriska sig med litet bränvin, och lika allmänt erkänt är det, att detta är ett stort missbruk. Det är detta som Kongl. Maj:t velat bota genom detta lagstadgande. För min del kan jag icke finna att deri ligger något som helst ingrepp i den enskilda gästfriheten, och jag kan aldrig tro att denna paragraf skall kunna så tillämpas, att den kan hindra en enskild person att bjuda sina vänner. Paragrafen är tillkommen för att hindra att hvar och en, som besöker en auktion, skall anse sig berättigad att gå in till värden och få en sup, och det är icke något annat än som är med god ordning förenligt.

Jag anhåller därför om bifall till Utskottets förslag.

Herr Nilson i Kägglå: Jag kan icke på något sätt förena mig i det beslut, hvartill Utskottet kommit.

Bevillnings-Utskottets vice ordförande sade att han icke kunde tro att någon olägenhet skulle kunna uppkomma genom det nu föreslagna tillägget, men det är icke längre sedan än i förgår qväll, som vi hörde att en person blifvit tilltalad för det han köpt hem bränvin till sig. Jag tror verkligen icke att det kan vara riktigt att, om värden bjuder en auktionsbesökande på bränvin eller om den som rest 2, 3, 4 mils väg bjuder en bekant på en sup, han skall vara hemfallen åt en kitslig länsman. Jag kan icke förstå hvarför ett sådant förbud skall stadgas för landet, då det icke kommer i fråga i städerna, och jag kan icke neka till att mig synes besynnerligt att öfverheten skall hafva en så synnerlig omsorg om att få beslutade inskränknigar i fråga om landet.

Jag hemställer om bifall till Herr Anders Svensons förslag.

Herr Nils Jönsson: Om denna paragraf, som nu föreligger till behandling, skulle af Riksdagen antagas, tror jag, att man gått längre än man bort i lagstiftningsväg. Här är nemligen fråga om ingenting mindre än att förbjuda enskilda personer att vid vissa tillfällen bort-

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.

(Forts.)

skänka en sup eller bjuda på ett glas punsch. Jag tror icke, det är nyttigt, att lagstiftningen beträder en sådan väg, att man nästan tvingar hederligt folk att, så att säga, blifva lagbrytare. Hvad det beträffar att här står »öppen salubod», vill jag fästa uppmärksamheten på, att detta stadgande allt funnits förut, men är af föga betydelse, eftersom det är ganska lätt att kringgå detsamma. Om en köpman vill bjuda en person på en sup, har han vanligen tillgång till en bodkammiare eller ett kontor, dit han kan anmoda honom att inträda för att blifva bjuden. På detta sätt har ifrågavarande stadgande lätt kringgåts. Hvad beträffar auktioner på landet, är med afseende på dem ett helt annat förhållande. När de pågå både för och eftermiddag, är det på många ställen vanligt, att värden bjuder på mat; han skulle då hafva rättighet att sjelf taga en sup, men icke att bjuda sina gäster på en sådan. Jag tror, det kommer att leda till orimligheter. Om man drager ut konsekvenserna af ett sådant stadgande, kan man snart nog komma derhän, om man lagstiftar i denna riktning, att man icke ens vid bröllop eller andra festligheter skulle få bjuda sina bekanta på spirituosa. Jag går så långt, att jag för min del helst skulle vilja yrka på uteslutande af hela paragrafen såsom onödig och öfverflödig, men skall dock förena mig med Herr Anders Svensson i Lösen i hans yrkande.

Herr Gustafsson: Då denna paragraf helt visst skulle leda till mycket trakasseri, skall äfven jag be att få förena mig med Herr Anders Svensson i Lösen.

Herr Lyth: Jag tror, att här icke utan skäl tillagts orden »vid auktioner.» Det är nemligen ett bruk mångenstädes på landsbygden att vid auktioner utskänka bränvin för att derigenom locka att göra höga inrop, och det är detta missbruk, man velat förekomma genom denna bestämmelse. För min del anser jag icke, att det är någon fara för att, om en person bjuder en bekant in i ett särskildt rum på bränvin, han skall hemfalla under denna lag, men väl deremot om han skänker bort bränvin till hvar och en, som kommer och gör det på det ställe eller i det rum, der auktionen hålles. Så har jag fattat betydelsen af denna paragraf och anser därför icke farligt att antaga densamma.

Herr *Thermanius* instämde med Herr Lyth.

Herr G. W. Svensson: Jag ber blott få upplysa, att på den ort, der jag är bosatt, förr åtminstone varit vanligt att, medan auktionsropen pågingo, bjuda de auktionsbesökande på bränvin, i den meningen att dessa derigenom skulle lockas göra höga bud, och jag tror, det är detta som det ifrågavarande momentet med rätta velat förhindra, hvarföre jag ber att få yrka bifall till detsamma oförändradt.

Herr Magnusson: Jag begärde ordet med anledning af den siste talarens yttrande. Jag har varit auktionsförrättare i närmare tjugo år och har dervid aldrig sett något oskick i den vägen, hvar-

för jag skulle anse det vara mycket märkvärdigt, om denna lag antoges. Man behöfver blott rätt läsa dessa rader för att finna, att meningens verkliga är, att den, som låter hålla en auktion, icke skall få bjuda de auktionsbesökande, hvilka ofta rest långa vägar, på en sup, och der står äfven, att han icke får bjuda på bränvin ens utan betalning. Då det nu tyckes skola gå så långt, att vi, som bo på landet, icke få bjudas ens på en sup, då betaekar jag mig att längre vara auktionsförrättare och ber att få instämna med den förste talaren i hans yrkande.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)*

Herr Sjö: Jag för min del anser, tvärt emot den näst föregående talaren, att man godt kan antaga paragrafen oförändrad. Jag kan såsom denne talare säga, att jag har en mer än 20-årig erfarenhet såsom auktionsförrättare och har en ganska sorglig erfarenhet af förhållandena vid dessa auktioner. För flera år sedan bodde, i den församling jag tillhör, en kyrkoherde, som mycket nitälskade för nykterheten. Han plögade efter uppläsandet af auktionskungörelsen tillhålla icke blott den, hos hvilken auktionen skulle förrättas, utan de, som ämnade sig till de pålysta auktionerna, att under desamma hålla sig nyktra och ordentliga, och han plögade till och med föranstalta om att någon person på hans vägnar var närvarande vid auktionen och såg efter, att nykterhet iakttogs. Detta hade till följd, att de, som läto förrätta auktioner, ej bjödo på bränvin, utan allt gick ordentligt till. Sedan denne utmärkte och så väl för sedlighet som nykterhet nitälskande man lemnade församlingen, blef förhållandet annorlunda. Jag har sedermera vid mången auktion bevittnat mycket sorgliga tilldragelser i följd af superiet, tilldragelser, som jag ej vill besvära Kammaren med att omtala, och jag önskar af hjertat bifall till Utskottets förslag, som jag hoppas skall blifva af gagn, hvarför jag yrkar bifall till detsamma.

Herrar *Göransson* och *Sjöberg* i Bodaryd instämde i detta anförande.

Herr *Jönsson* i Mårarp: Jag har föreställt mig att auktioner börja på den timme, hvartill de äro utlysta och sluta efter utropens slut och så väl före som efter denna tid får bränvin bjudas. Men de supar, som bjudas under sjelfva auktionsförrättningen, kallas »slagsupar» och äro de dyraste supar jag vet.

Jag yrkar bifall till paragrafen oförändrad.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Paragrafen godkändes, sådan den af Utskottet föreslagits.

§ 32 blef likaledes godkänd.

För § 33 var föreslagen följande lydelse:

Kongl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

Bränvin, som är försatt med något för helsan skadligt ämne eller
Bränvin, som är försatt med något för helsan skadligt ämne eller

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)

Kongl. Maj:ts förslag:

som icke är renadt från finkelolja eller hvars styrka ej uppgår till minst 46 procent, får ej till salu hållas.

Utskottets förslag:

som icke är renadt eller hvars styrka ej uppgår till minst 46 procent, får ej till salu hållas.

Herr Wieselgren hvilken i afgifven motion föreslagit, att det salugilda bränvinets alkoholstyrka måtte bestämmas till »minst 36 procent» i stället för »minst 46 procent», erhöll, efter föredragning af paragrafen, ordet och yttrade: Jag har väckt motion i syfte att den i denna 33 § antagna bestämmelsen, att bränvinets styrka skall utgöra minst 46 procent, skulle ändras till minst 36 procent. Utskottet har bemött mitt förslag med den förklaringen, att Utskottet saknat hvarje ledning att på uttalanden af några sakkunnige personer grunda ett förslag om procenttalets nedsättande till något visst lägre belopp. För min del anser jag dock, att för denna frågas bedömande något uttalande af sakkunniga personer icke varit af nöden, då vi i denna fråga hafva hela stora länders lagstiftning att åberopa. Mig veterligen finnes intet land i hela världen, som har bestämt en så hög procent alkohol för salugildt bränvin som Sverige. I Norge utgör procenthalten 38, i Holland 35, i Belgien, Bayern och Baden likaså 35, i Ryssland 40, och för några dagar sedan beslöt bondeståndet i Finska landtdagen, sedan de öfriga stånden, ridderskapet och adeln, presteståndet och borgareståndet redan förut beslutit en sådan förändring, att nedsätta den förut till 46 procent bestämda alkoholhalten till 40 procent. Detta beslut fattades af bondeståndet med 36 röster mot 16. Men dessa 16 röstade icke för bibehållande af den förut varande alkoholhalten, utan för borttagande af hvarje bestämmelse i detta hänseende. Det är också mycket märkvärdigt, att under det t. ex. mjölk får försälas utan bestämmelse om, att den skall innehålla viss procent grädde, så anser lagstiftningen sig skyldig att bestämma huru mycket alkohol skall finnas i det bränvin, som får försälas. För min del fattar jag mycket väl den åsigt, som ledde de 16 inom Finska bondeståndet, och jag skulle mycket gerna omfatta deras mening. Men det lär väl icke vara skäl att nu tänka på ett så stort hopp, och därför vill jag icke framställa förslag i denna riktning. Deremot tror jag tiden vara inne att nedstiga från den »höga» ståndpunkt, vi förut intagit, och hvilken i själfva verket är ganska låg. Jag har meddelat mig med den person, som kan lemna de bästa upplysningar om anledningen till nu gällande bestämmelse om bränvinets alkoholhalt och tillsport honom hvad som vid 1853—1854 årens riksdag föranledde Riksdagens beslut derom. Han svarade, att bestämmelsen tillkommit i filantropiskt syfte och i den akt och mening, att man genom stadgandet af en mycket hög alkoholsats skulle motverka superiet. På min fråga huru vida icke till bestämmelsen förefunnas någon *annan* anledning *jemte* den anförda, svarade han att så *icke* var förhållandet.

Man trodde sig kunna inskränka supningen derigenom, att den starka alkoholhalten på bränvinet skulle hindra från fortsättning af

bränvinsförtäringen; sedan man fått en eller två supar borde man nödgas till följd af bränvinets styrka afstå från att fortsätta. Nu har, som herrarne väl veta, denna åsigt visat sig förfelad. Man har supit förträffligt, sedan denna bestämmelse i vår lagstiftning tillkom, och den har alldeles icke slagit ut på det sätt lagstiftarne då trodde. När nu det förmenande, från hvilket bestämmelsen härleder sig, berott på ett misstag och alla andra länder, som i denna fråga hafva någon föreskrift, bestämt en lägre procenthalt, så hemställer jag till Kammaren huruvida det icke vore skäl att vi också satte ned den höga procenthalten. Ingen skada skulle derigenom uppkomma, men väl gagn derigenom att vi åtminstone icke låte dessa arma, olyckliga människor, som beträdt dryckenskapens väg, så hastigt å densamma skynda till sitt förderf. Med en lägre alkoholhalt i bränvinet skulle deras förstörelse gå litet långsammare och man kunde ju hoppas att de med längre besinningsstid skulle hafva ökade utsigter att kunna hejda sig litet i sin framfart.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)*

Då jag af åtskilliga mina meningsvänner i denna Kammare blifvit uppmanad att icke sträcka mina anspråk för långt, så anhåller jag att få så förändra min motion, att jag hemställer att lägsta procentstyrkan mätta sättas till 38 procent.

Häruti instämde Herr *Wretling*.

Vidare anförde:

Herr Nilsson i Kägglå: Nu tycker jag verkligen att obilligheten börjar gå för långt, då man vill att vi skola köpa så godt som bara vatten från städerna. Väl har jag hört folk klaga öfver att bränvinet varit för svagt, men aldrig öfver att det varit för starkt. Om det är för starkt, så är det lätt hjälpt genom att slå vatten i det, men att man skall nödgas betala 2 kronor 50 öre för bara vatten, det finner jag vara alldeles för obilligt.

Herr Ol. Jonsson: Jag instämmer med den föregående talaren i att jag icke kan begripa hvad motionären afser med den föreslagna nedsättningen i bränvinets styrka, ty icke måtte väl motionären inbilla sig att folk därför icke skall supas fulla. Det finnes inga dylika bestämmelser i fråga om öl och vin, och dock supas sig folk fulla lika väl deraf som af bränvin. Hela saken är blott att man super något mera. Jag kan icke finna annat än att allt detta, ifrån den synpunkten sett, är blott barnsligheter. Det är icke heller för att besvara detta, som jag begärt ordet. Jag begärde ordet därför att jag icke kunnat instämma med Utskottet i fråga om uteslutande af bestämmelsen om finkelolja. Jag kan icke förstå, hvarför man icke skall söka få varan så bra som möjligt. Jag skall icke göra något yrkande. Jag har blott velat få denna min åsigt i protokollet förvarad.

Herr *Gustafsson* instämde i detta anförande.

Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.
(Forts.)

Herr Joh. Ohlsson: Det motiv, som bestämde lagstiftaren, då procentstyrkan bestämdes till 46 procent, må hafva varit hvilket som helst, så är det dock visst att det var nödvändigt då för att dölja den vedervärdiga lukt och smak, som finkelolja i potatisbrännvin medförde vid större utspädning, men numera, då det låter sig göra att rena brännvin, så att blott spår af finkelolja finnes kvar, så tror jag icke att denna bestämmelse längre är nödvändig, för såvidt den bestämmelse i lagen finge kvarstå, att brännvin skall vara renadt från finkelolja. Skulle den deremot icke komma ett kvarstå, så torde bestämmelsen om procenthalten böra stå kvar.

Herr Wieselgren: Det är klart som dagen, att när personer af min ringa kvalitet uppträda mot så överlägsna personligheter som Herrar J. P. Nilsson i Kägglå och Olof Jonsson i Hof, kunna de omöjligen vänta annat än att deras mot sagde herrars åsigt stridande meningar karakteriseras såsom »barnsligheter». Men samma om-döme som från dessa utmärkta mäns sida träffat mig, träffar också de lagstiftande myndigheterna för hela stora länder, det drabbar brödralandet, Finland, Ryssland, som äfven bestämt styrkan lägre än vi, Holland, med flera, och det drabbar detta sistnämnda lands representation och regering värre än mig, ty de hafva satt ned procenthalten så lågt som till 35 procent. Jag tror emellertid att om sagde herrar behagade erinra sig dessa omständigheter, så skulle de tala ur en mindre hög ton och kan hända kunna tänka sig att det framställda yrkandet icke är så alldeles »barnsligt».

Om, såsom synes framgå af de siste talarnes resonnement, enda afsigten med nu stadgade siffran vore att göra *ruset* så billigt som möjligt — ja, då kan det vara riktigt att bibehålla den oförändrad; men ändamålsenligast vore dock då att bestämma procenthalten ännu högre, t. ex. till 60 procent. Då kunde man ännu lättare få den afsedda valutan för sina penningar.

Jag hade knappt trott att sådana åsigtter som de, hvilka jag härmed tagit mig friheten bemöta, skulle kunna på fullt allvar gifvas tillkänna i denna tid och i denna Kammar.

I detta yttrande instämde Herrar *Hammarberg*, *Gibson* och *Waldenström*.

Herr vice Talmannen L. O. Larsson yttrade: Jag har uppträdt emot detta stadgande i fråga om sprithalten förut, och jag får tillkännagifva att jag lika litet nu som förut kan begripa, hvarför man skall bestämma att denna vara skall hålla en viss sprithalt. Man får ju köpa vin och öl af hvilken sprithalt som helst. Jag kunde förstå, om man bestämde att brännvinet icke fick gå *öfver* en viss styrka, således ett maximum, men jag kan alldeles icke förstå, hvarför man nödvändigt skall hafva en viss kvantitet sprit i sig. Man får köpa vin huru dåligt som helst, och man får köpa andra varor bättre och sämre, men när man köper brännvin, så skall det hafva en viss styrka; det har förefallit mig besynnerligt, och jag har icke kunnat finna någon rimlig anledning till ett sådant stadgande. Och

att brännvin skulle vara skadligare, om det innehölle mera vatten, det har jag icke hört påstås, ty vatten är väl ändå icke skadligt.

Det var emellertid icke för att tala om detta som jag begärde ordet. Jag begärde ordet för att för min del få biträda Kongl. Maj:ts förslag i fråga om finkeloljan. Utskottet har nu velat upphäfva det förbud mot finkeloljan, som i mer än 30 år varit gällande. Jag har visserligen ingen egen erfarenhet i detta fall, men det har förefallit mig besynnerligt, att, då finkeloljan i 30 år varit skadlig och behöft förbjudas, den nu icke längre skulle behöfva förbjudas. Utskottet har ansett detta på grund af några uttalanden, som finnas införda i Utskottets motivering. Jag är öfvertygad om att regeringen icke varit okunnig om dessa vetenskapsmäns uttalanden, men dock har regeringen icke ansett sig vara så öfvertygad om finkeloljans oskadlighet, att den ansett sig kunna taga bort detta stadgande. Och vetenskapsmännen tyckas sjelfve vara af mycket delade tankar.

På sidan 29 i betänkandet finnes intaget ett yttrande af Professoren Stenberg, deri han bland annat säger, »att det ännu måste anses outredt, om, och i sådant fall huru mycket, finkelhalten uti orent brännvin bidrager till framkallandet af kronisk alkoholförgiftning.»

Han säger der ju alldeles tydligt, att denna fråga ännu behöfver utredas. Men detta har Utskottet ansett så utredt, att Utskottet, sedan det anfört detta, kommer till den åsigt att finkeloljan icke är skadlig. Jag kan endast komma till den åsigt, att denna fråga ännu är outredd och att det gamla stadgandet ännu bör stå kvar.

Derför ber jag för min del, utan att jag har något emot det yrkande, som af Herr Wieselgren framställts, att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna paragraf.

Herr Friherre Nordenskiöld: För min del skulle jag helst se, att allt lagstadgande om en bestämd procenthalt å brännvin blefve borttaget, och att således i detta fall som i alla andra det finge ankomma på köparen att se till att han får fullgod vara för sina penningar. Det vore helt säkert det enklaste sättet att komma ifrån denna fråga. Jag hör ingalunda till dem, som är fanatisk emot måttligt begagnande af brännvinet. Jag tror att för mången man en sup ibland ingalunda är till skada, men icke behöfver lagstiftningen sörja för att den vara han får, har en bestämd styrka. Det var dock icke för att framhålla detta, som jag begärde ordet, utan af den anledning att här nu varit fråga att i § 30 återinsätta det gamla stadgandet om finkeloljan. Det är besynnerligt att i en så enkel sak som denna, begreppen kunna vara så orediga som de äro. Vore det möjligt att sälja alkohol med 20—30 procent finkelolja, så kunde det vara värdt att tala om den i brännvinet ingående finkeloljans skadlighet. Men nu ingår i äfven starkt finkelhaltigt brännvin, i fall det är sådant att det öfver hufvud kan förtäras, finkeloljan till så ringa procenthalt, att dess när- eller frånvaro i den dryck man förtär är fullkomligt betydelslös för helsan. I många brännvinsorter ingår finkeloljan såsom ett arom, hvilken gifver brännvinet en egenomlig smak, som några personer tycka om. I alla vinsorter utan

*Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.
(Forts.)*

Angående vilkoren för försäljning af brännvin. undantag ingå jemte en blandning af alkohol och vatten som den öfvervägande beståndsdel, åtskilliga icke flygtiga växtämnen och olika blandningar af eteriska oljor, olika för hvarje särskild vinsort. Många af dessa eterarter äro närbeslägtade med finkeloljan, mer icke har det fallit någon människa in att lagstadga, det vinerna skulle renas från dessa ämnen innan de försäljas.

(Forts.)

Jag får yrka bifall till Utskottets förslag i afseende å § 33.

Herr Sv. Nilsson: Jag ber få yrka bifall till Utskottets förslag. Jag tror, att den nu bestämda procenthalten i brännvin, som till utskänkning eller minuterung hålles, är nödvändig att fortfarande bibehålla, och detta af den anledning att vi i vårt land hafva brännvinsförsäljningen monopoliserad i städerna. Jag föreställer mig att de länder, hvilka Herr Wieselgren uppgaf hafva nedsatt procenthalten, icke följa samma principer i afseende på försäljningen som vi. I länder, der brännvinshandeln icke är fri, utan lemnad i vissa personers händer, der är det nödvändigt att hafva sådana bestämmelser, att de som köpa må veta att de få en ordentlig vara. Jag tror derföre, att det uttalande, som gjordes af en utaf Utskottets ledamöter, mycket väl kan försvaras emot hvad Herr Wieselgren yttrade. Med afseende å procenthalten, så föreställer jag mig att, om man också vill sätta denna så lågt som Herr Wieselgren föreslagit, skulle detta åstadkomma ett ytterligare fördyrande af brännvinet, och en ännu större inkomst för städerna, emedan det nog skulle komma att praktiseras så, att det lägst tillåtna procenthaltiga brännvinet kommer att hållas till salu emot icke nedsatt pris, och då brännvin som endast håller 38 proc. är för vattenhaltigt att våra arbetare — som i allmänhet begagna detsamma — icke skulle deraf finna den styrka som ofta behöfs vid ett släpsamt och tungt arbete, bör man ej bifalla Herr Wieselgrens förslag. Det har dessutom det gagnet med sig, att om man bestämmer brännvinets styrka till 46 procent, så veta våra arbetare att de få den starkare och bättre varan, och de kunna således icke blifva lurade.

I afseende på den s. k. finkeloljan är det naturligt att på den tiden, då vår brännvinsförfattning tillkom, gjorde ett sådant stadgande mycket mera skäl för sig än nu. Vi veta att det var då som husbehofsbränningen florerade och det brännvin, som då förekom i handeln, var otvifvelaktigt mycket orenare och sämre än det som nu framställes genom konstgjorda redskap. Man har nu icke föreskrifvit att det icke får finnas finkelolja i brännvinet, utan det är föreskrifvet, att brännvinet skall vara renadt från denna vara. Det är dock ganska svårt att bestämma huru mycket eller huru litet finkelolja som finnes kvar i brännvinet, sedan det är renadt, men säkert är att hur rent man än hittills lyckats göra det från finkelolja, fins dock ändå skadan kvar till någon del. Skall man hafva nu gällande bestämmelser i afseende å brännvin kvar, så är det nödvändigt att de föreskrifvas äfven rörande cognac, whisky m. fl. spirituösa drycker samt öl och vin. Jag kan icke förstå, hvarföre dessa bestämmelser skola finnas för brännvinet, då de andra varorna få af vårt folk förtäras utan några särskilda vilkor för deras renhet och

styrka, helst då man vet att dessa drycker äfven äro bemängda med finkelolja.

Jag kan därför icke finna annat än att Utskottets förslag är väl motiveradt, och anhåller jag om bifall till detsamma.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)*

Herr Boström: Vid behandlingen inom Utskottet af Herr Wieselgrens motion om nedsättning af alkoholhalten å bränvin, gingo vi tillbaka till de äldre författningarne rörande denna sak för att se, huru nu gällande bestämmelse tillkommit. Vi funno då att den blifvit vid den stora bränvinsriksdagen 1853—1854 införd i försäljningslagen, men någon vidare motivering, än den som finnes i Utskottets Betänkande återgifven, förekom ej. Man hade nemligen då erfarenhet af att bränvin svagare än 5 grader eller 49 procent, hvilket är motsvarande, ej var helsosamt. Utskottet hade ej tillgång till främmande länders lagstiftning i detta ämne och således ej heller reda på de procenttal, som der äro stadgade, och hvarom Herr Wieselgren upplyst. Nu deremot har Utskottet genomgått bränvinskomiténs betänkande och deraf funnit att denna komité, som dock måste anses ega den största kunskap i vårt land om denna sak, enhälligt hemställt, att 46 procent måtte bibehållas. Jag hyser all aktning för Herr Wieselgren och hans kunskaper på detta område, men kan dock icke i detta fall underlåta att sätta hans auktoritet efter komiténs. I fråga om finkelolja kan jag inskränka mig till att hänvisa till hvad Herr Sven Nilsson derom redan anført. På dessa grunder yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Men jag begärde ordet äfven för en tredje sak. Min uppmärksamhet har blifvit fäst derpå, att denna punkt, sådan den blifvit af Utskottet formulerad, innehåller en origtighet, i thy att all försäljning af råbränvin skulle förhindras. Utskottet har begagnat Kongl. Maj:ts formulering, hvilken är fullkomligt riktig, då i denna med bränvinsförsäljning afsågs endast minuthandel och utskänkning. Men då Utskottet borttagit denna bestämning af uttryckets betydelse, är det ock klart, att äfven här bort intagas orden minuterung eller utskänkning, hvilka ord jag anhåller må inflyta mellan orden »får ej» och »till salu».

Jag anhåller om bifall till paragrafen med denna förändring.

Herr Nils Jönsson: Jag kan icke tro, att man behöfver befara, att denna förordning skall hafva till följd att bränvinet blir renare eller sämre än det förut varit. Men deremot tror jag att den kan hafva med sig, att om det skulle lyckas en eller annan större fabrik att åstadkomma fullkomligt rent bränvin, d. v. s. fritt från finkelolja, så skulle möjligen denna fabrik eller bolag kunna slå under sig hela bränvinshandeln, hvilket icke skulle bidra till bränvinsfabrikationen eller vara förenligt med producenternas intresse. För öfrigt vet jag dock icke, hvarför man skulle bibehålla detta ord »finkelolja», då, såsom Utskottet säger, det visat sig, att det icke är finkelolja i bränvinet utan sjelfva spriten, som är skadlig.

Jag tager mig friheten att för frågans belysning uppläsa ett yttrande af Professor Hamberg angående finkeloljans skadliga inverkan på helsan, deri han säger:

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.

(Forts.)

»Rörande finkeloljans skadlighet för helsan, bör anmärkas, att allmänheten på senare tiden blifvit ganska mycket vilseledd genom osannfärdiga och öfverdrifna uppgifter, som varit i offentligt tryck synliga. Till denna frågas belysning torde få anföras följande:

Den alkohol, som uti det absolut rena bränvinet förefinnes till 46 procent eller 49 procent, är etylalkohol.

Vid tillverkningen af de olika bränvinsslagen, sädesbränvin, potatisbränvin, lafbränvin, konjak, rom, arrak, whisky, genever m. fl., bildas utom etylalkohol äfvenledes åtskilliga andra till samma serie som etylalkoholen hörande alkoholarter tillika med æterarter, hvilka äro till beskaffenhet något olika, allt efter det råmaterial, hvaraf bränvinet blifvit tillverkad.

Alla dessa alkoholer och æterarter tillhöra de s. k. retmedlen; de utöfva nemligen en upplifvande verkan på nervsystem och blodomlopp, som dock, i synnerhet då större doser begagnats, efterträdes af förslappning.

Uti mycket utspädt tillstånd kunna dessa retmedel utan olägenhet fördragas; men då de i mera koncentreradt tillstånd och allt för ofta begagnas, åstadkomma de menlig inverkan på helsan.

Uti alla ofvan bemälda bränvinsslag ingår etylalkoholen till 40—50 procent och är det ämne, som åstadkommer bränvinets rusgifvande egenskaper och skadliga verkan på helsan. De öfriga alkoholerna, den s. k. finkeloljan, äro för handen i så liten mängd, att deras verkan är af mycket underordnad betydelse. Bästa beviset härför är, att af det absolut rena bränvinet, som man påstår hafva blifvit befriadt från sina giftiga föroreningar, det oaktadt, genom omätligt begagnande, dessa ohyggliga och afskyvärda sjukdomar, alkoholsjukdom och fyllerigalenskap, framkallas.

Sanna förhållandet är sålunda, att rusgifvande dryckers skadlighet för helsan kan bedömas efter den mängd absolut rent bränvin, som uti dem förefinnes.»

Jag vill nu icke längre uppehålla Kammarrens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Friherre Fock: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, men jag har likväl ansett mig skyldig dertill, derföre att jag har från denna plats många gånger talat för det starka bränvinet och då jag nu deremot vill förena mig med Herr Wieselgren i hans förslag, så anser jag mig böra öppet uttala detta. Jag vill likväl icke att man skall låta det vara aldeles fritt; detta vore att, såsom Herr Sven Nilsson sade, göra konsumenterna beroende af de monopoliserade innehafvarne. Enligt Herr Wieselgrens förslag skulle en nedsättning i styrkan ega rum, och det har jag ingenting emot. Då vi hafva erfarenhet från andra länder, att de hafva nedsatt minimistyrkan hos bränvinet, så vill jag icke af halsstarrighet bibehålla en förut föräktad åsigt.

Hvad finkeloljan beträffar, så får jag öppet bekänna, att jag är ingen älskare af densamma, och, om jag vore i tillfälle att bjuda herrarne på ett glas verkligt koncentrerad finkelolja, så tror jag att herrarne skulle dela min osmak för denna. Jag vill dock icke upp-

taga Kammarens tid med några lärda framställningar i den vägen. Jag vill blott fästa uppmärksamheten derpå, att det är en väsentlig skilnad på finkeloljan i potatisbränvin, hvilket vi mest begagna, och finkeloljan t. ex. i vinspriten och i sädesbränvinet. Det är egentligen potatisfinkeln som fördömden gäller. Jag vill dock icke tala så mycket om skadligheten härutaf, en fråga som dock icke är afgjord, och om det icke hade funnits ett stadgande i den äldre författningen, som säger att bränvin skall vara renadt från finkelolja, så skulle jag aldrig yrkat på att någonting sådant skulle införas. Med de bestämmelser, som nu föreslås, blir följden den, att man släpper finkeloljan fullkomligt fri. Det är detta jag tror att vi icke böra åstadkomma. Jag tror icke att vi kunna taga på vårt ansvar att förklara den på det viset fullkomligt oskadlig.

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)

Man har talat om det sväfvande uttrycket att bränvinet skall vara renadt från finkelolja, enär man ju icke kan veta, när så är förhållandet. Jag vill då säga, att under de 30 år denna paragraf funnits och tillämpats, så har man icke vetat detta, men det har i alla fall gått bra.

Jag skall icke upptaga tiden längre, utan ber blott att få instämma med dem, som i fråga om bränvinets styrka framställa yrkande på bränvinets renhet från finkelolja, och instämmer med Herr Wieselgren.

Med Friherre Fock instämde Herrar *Granlund*, *Fredenberg*, *Svartling* och *Hammarlund*.

Herr Lyth: Man har sagt att Utskottet bort skaffa sig utlåtande af auktoriteter i denna sak. För min del har jag ock försökt skaffa mig sådana uttalanden, och jag besökte derföre en person, hvars auktoritet i förevarande fråga ingen lär kunna jäfva, nemligen Professor Hamberg. Han förklarade för mig, att hans åsigt vore den, att en bestämmelse rörande finkeloljan vore alldeles obehöfzig, dels på den grund att en sådan lag omöjligen kunde efterlefas, dels äfven derföre, att finkeloljan icke är skadlig i de obetydliga partier, hvori den förekommer i bränvinet. Han sade vidare, att det finnes åtskilliga bränvinssorter, hvilka säljas här i Sverige, såsom t. ex. gammalt sädesbränvin och aqua vitæ, genever, rom, cognac, der finkeloljan är kvar, och hvilka bränvinsslag icke borde få säljas på grund af de bestämmelser, som nu förefinnas. Det var således hans mening, att bestämmelsen om bränvinets renhet från finkelolja kunde borttagas.

Jag frågade honom vidare hvad hans åsigt vore om procenthalten uti bränvinet. Han förklarade då, att han ansåg 46 procent böra bibehållas och, att om man nedsatte procenttalet, skulle varan ovilkorligen blifva sämre.

Jag har icke något vidare att tillägga, utan har endast velat framhålla de skäl, på hvilka jag grundat min öfvertygelse att tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Berglöf: Jag tror att frågan om procenthalten är en smakfråga. För min del har jag icke kunskap om saken, ty jag är lycklig

Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.

(Forts.)

nog att icke vara i behof af att förtära brännvin, men jag tror mig hafva funnit af brännvinsuparens miner, då han förtär brännvin, att det måtte vara styrka i brännvinet och föga välsmakande — en nedsättning i procenthalten torde därför utan olägenhet kunna medgifvas. Man har väl invändt att köparen bör hafva valuta för sina pengar. Ja, visserligen, men skall då valutans ovilkorligen beräknas efter en hög styrka på brännvinet? Om det vore, som en och annan vill påstå, eller att brännvinet icke är njutbart, om det icke har den nu föreskrifna höga styrkan, kunde invändningen hafva någon betydelse, men man dricker ju med god smak både vin och öl, fastän dessa varor, som bekant, hafva mycket lägre alkoholhalt än brännvinet, nemligen vinet 10 å 20 procent och ölet omkring 4 procent.

Skulle vi därför icke kunna enas om att nedbringa procenthalten på brännvinet, och jag är säker på att den nu lefvande generationen snart nog skulle finna sig i förändringen och en kommande generation skulle vara oss tacksamma för att icke hafva drifvit deras smak in på de öfverdrifvet starka dryckerna?

Utskottet säger sig hafva saknat ledning att på uttalanden af några sakkunnige personer grunda ett förslag om procenttalets nedsättande till något visst lägre belopp, och en föregående talare har yttrat att Herr Wieselgrens auktoritet icke vore nog för att ådaga-lägga att brännvinet nu har för hög alkoholhalt. Jag ber häremot få erinra att Herr Wieselgren har åberopat sakförhållanden från flera andra länders lagstiftning i detta ämne; och måne icke detta kunde få anses vara tillräckligt talande auktoritet? Och skulle icke den talare, som före mig hade ordet, kunna få anses såsom en tillfredsställande auktoritet? Äfven han förklarar att 38 procent alkoholhalt ger brännvinet tillräcklig styrka.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till den förändring af den föredragna 33 paragrafen, som dels gjorts af Herr Wieselgren i hvad angår nedsättning af brännvinets alkoholhalt från 46 till 38 procent, och dels framstälts af Herr Boström i syfte att orden »till salu» måtte utbytas mot: »vid minuterung eller utskänkning till salu». Paragrafen skulle alltså få följande lydelse: »Brännvin, som är försatt med något för helsan skadligt ämne eller som icke är renadt, eller hvars styrka ej uppgår till minst 38 procent, får ej vid minuterung eller utskänkning till salu hållas.»

Herr *Folke Andersson* instämde med Herr *Berglöf*.

Herr *Sven Nilsson*: Jag afstår från mitt förra yrkande och instämmer med Herr *Boström* i hans yrkande, allrahelst jag vid genomläsandet af denna paragraf funnit densamma lida af en brist, som måste afhjelpas.

Häruti förenade sig Herr *Nilsson* i *Kägglå*.

Herr *Lyth*: Jag ber också att få afstå från mitt förra yrkande och instämma med Herr *Boström*.

Herr Wieselgren: Jag ber också att till mitt förra yrkande få foga det af Herr Boström föreslagna tillägg.

*Angående
vilkoren för
försäljning
af brännvin.*

(Forts.)

Herr Friherre Nordenskiöld: Jag ber också att få ansluta mig till det af Herr Boström gjorda yrkande. Medan jag har ordet, kan jag icke underlåta att uttala min förvåning öfver att en så stor auktoritet som Friherre Fock påyrkat ifrågavarande paragrafs redigering enligt Kongl. Maj:ts förslag. Han vill således att lagen fortfarande skall särskildt framhålla finkeloljans skadlighet. Och för att bevisa denna skadlighet utgår han från den koncentrerade finkeloljans egenskaper. Men vi veta ju, att den quantitet finkelolja, som ingår i brännvin, är så ringa, att dess inflytande på rusdryckens större eller mindre skadlighet icke är nämnvärd. Afven i de ädlaste för helsan mest välgörande vinsorter ingå olika ætherarter såsom en beståndsdel, hvilken gifver hvarje vinsort dess särskilda bouquet och smak, och dock skulle många af dessa æterarter i koncentrerad form vara för människan så väl skadliga som vämjeliga.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag med den af Herr Boström föreslagna ändring.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de meningar, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på godkännande af paragrafen med det tillägg, som af Herr Boström under öfverläggningen föreslagits, dels på antagande af den lydelse, som Kongl. Maj:t föreslagit, och dels på bifall till hvartdera af de utaf Herr Berglöf och Herr Friherre Fock under öfverläggningen framställda ändringsförslag; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till Herr Berglöfs förslag, enligt en nu uppsatt och af Kammarern godkänd så lydande omröstningsproposition:

Den som vill godkänna 33 § i förevarande af Bevillnings-Utskottet i Betänkandet N:o 7 framlagda förordningsförslag med det tillägg i samma § som af Herr Boström under öfverläggningen i ämnet föreslagits, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammarern beträffande lydelsen af ifrågavarande § bifallit det förslag i sådant hänseende som af Herr Berglöf framstälts.

Omröstningen utföll med 106 Ja mot 45 Nej; varande alltså paragrafen godkänd med den förändring, att mellan orden »får ej» och orden »till salu» skulle insättas orden »vid minuterung eller utskänkning».

Angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.
(Forts.)

§§ 34—56 äfvensom *slutmeningen* godkändes.

Rubriken till förordningsförslaget var af följande lydelse:
Förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

I fråga härom anförde:

Herr Lyth: Som bekant har Första Kammaren återremitterat öfverskriften till denna författning på grund deraf, att den icke skulle vara riktigt öfverensstämmande med innehållet i första paragrafens andra moment. I Första Kammaren har nemligen föreslagits, att öfverskriften skulle innehålla förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra spirituösa drycker, då här deremot står: »bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker».

Denna titel skulle, som sagdt, icke riktigt passa med hvad som står i första paragrafens andra moment, som lyder: »Hvad i denna förordning är stadgadt om försäljning af bränvin skall, med undantag af den i § 33 meddelade föreskrift om bränvinets beskaffenhet och styrka, gälla äfven för sprit samt andra brända eller destillerade in- eller utländska spirituösa drycker äfvensom för *drycker, hvilka äro dermed tillagade* eller hålla en högre alkoholhalt än 25 procent». På grund af dessa sista ord i § 1 mom. 2 har Första Kammaren återremitterat öfverskriften till förordningen för att ändras i öfverensstämmelse härmed, och anhåller jag, att återremiss i samma syfte måtte ske jemväl i denna Kammare.

Vidare yttrades ej. *Rubriken* återremitterades.

Utskottets i punkten 1 gjorda *hemställan* förklarades besvarad genom Kammarens öfver det i denna punkt framlagda förordningsförslag fattade, här ofvan omförmälda beslut.

Punkten 2.

Bifölls.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes:

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 11, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1886, och

Lag-Utskottets utlåtande N:o 62, i anledning af väckta motioner om ändrad lagstiftning rörande oäkta barns arfsrätt.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 3.

Anmäldes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

N:o 53, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel;

N:o 54, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel;

N:o 55, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel; samt

N:o 62, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12 på natten.

In fidem

H. A. Kolmodin.
